ספריה עממית בטורונטו
יידישע פאלקס ביבליאטעק טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/unknown0000vari_s5h8

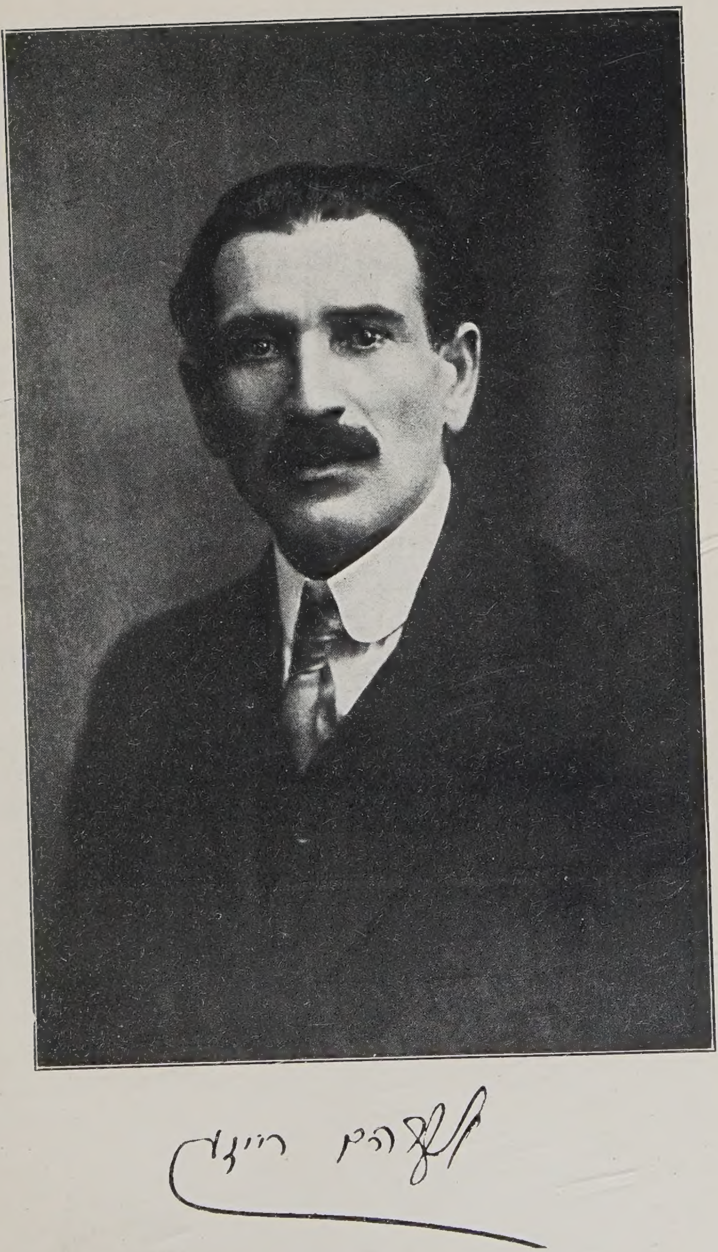

אלע ווערק
פון
אברהם רייזען
אין 12 בענדער

יובילעאום אויסגאבע

דריטע אויפלאגע.

אַברהם רייזען.

ליעדער

ערשטער באנד.

ארויסגעגעבען פון פערלאג „אידיש"
1917 ניו־יאָרק, תרע"ז.

Copyright, 1918
by
JEWISH BOOK AGENCY, Inc.

* * *

די דאָזיגע צוועלף בענדער אונטער'ן טיטעל „אַלע ווערק" איז די ערשטע פאָלשטענדיגע זאַמלונג פון דעם אַלעם, וואָס איך האָב געשריעבען אין פּראָזע און פּערזען אין פערלויף פון פינף און צוואַנציג יאָהר (1891 — 1916).

אויב דער בקי אין דער אידישער ליטעראַטור בכלל און פון מיינע שריפטען בפרט, וועט זיך כאַפּען, אַז איהם פעהלען אייניגע זאַכען, בעט איך איהם ער זאָל מיר ענטשולדיגען; דערפאַר בעט איך שוין אויך ענטשולדיגונג ביי דעם יעניגען, וואָס וועט געפינען אייניגע זאַכען פאַר איבעריג.

געוואָלט האָב איך צוזאַמענשטעלען מיינע ערצעהלונגען און ליעדער לויט'ן כראָנאָלאָגישען סדר, ווי עס פיהרט זיך דאָס רוב ביי פאָלשטענדיגע אויסגאַבען. אָבער צוליעב די פערשיעדענאַרטיגקייט פון די מאָטיוועןאון סיטואַציעס, וואָס מיינע ליעדער און ערצעהלונגען ענטהאַלטען, וואָלט א כראָנאָלאָגישע אָרדענונג געווען ניט בעזונדערס צוועקמעסיג. אַן ערצעהלונג פון אידישען לעבען אין דער אַלטער היים וואָלט אויסגעקומען צו שטעהן בשכנות מיט א בילד פון אמעריקאַנער לעבען און פון אַזאַ נאָהענטקייט פון צוויי ווייטע וועלטען וואָלטען מיינע ווערק, לויט מיין מיינונג, געליטען אין האַרמאָניע.

דערפאַר האָב איך ביי'ן צוזאַמענשטעלען די צוועלף בענדער, געהאַלטען זיך מעהר לויט'ן אינהאַלט, אַרט און עפּאָכע. אין די ערשטע בענדער געהען אריין די ערצעהלונגען פון דער אַלטער וועלט, אין די ווייטערדיגע בענדער — די ערצעהלונגען פון דער גרויסער שטאָדט און יענע ערצעהלונגען, וואָס טראַגען אַן אַלגעמיינעם כאַראַקטער. אין די נאָך ווייטערדיגע בענדער געהען אריין יענע, וואָס איך האָב געשריעבען פון אמעריקאַנער לעבען, א. אַז. וו.

אויף אזא׳ן אופן געפינט דער לעזער אין ערשטען באנד די ערצעהלונג „אמאליגע מענשען״, וואס איז געשריבען געוואָרען מיט א יאהרען צוריק, נעבען אן ערצעהלונג „דער עיבור״, געשריעבען מיט זעכצעהן יאהר צוריק. א. ד. ג.

דאס זעלבע געשיהט אויך מיט די דריי בענדער לידער, וואס געפינען זיך אין די דאזיגע צוועלף בענדער פון „אלע ווערק״, — כאטש שוין אין א קלענערער מאס.

אבער אום צופריעדענצושטעלען די נייגיערדע פון דעם לעזער איז דער פערלאג „א י ד י ש״ אזוי פריינדליך געווען צוצודרוקען ביי׳ן סוף פון 12טען באנד אן א י נ ה א ל ט פ ע ר צ י י כ נ י ס פון אלע ערצעהלונגען און לידער, וואס קומען אריין אין די אלע צוועלף בענדער ל ו י ט א כ ר א נ א ל א ג י ש ע ן ס ד ר.

מורא האבענדיג אריינצופאלען אין א טאן פון אן הקדמה, וואס דאס איז היינט ניט שטארק אין דער מאדע, שליעס איך דעם דאזיגען פארווארט מיט דער פערזיכערונג, אז כאטש די דאזיגע זאמלונג פון מיינע ווערק טראגט דעם שווער־קלינגענדען נאמען „יובילעאום אויסגאבע״, וועלען דאך די לאנגע צאהל יאהרען, וואס שטעהען הינטער מיין ליטעראַרישער טהעטיגקייט ניט שטערען מיר צו שאפען מיט׳ן זעלבען פליים, ווי ביי׳ן ערשטען ליעד, מיט פינף און צוואנציג יאהר צוריק, ווען איך בין נאך געווען כמעט א אינגעל און געקוקט מיט גלויבען אין דער צוקונפט אריין... און אפשר דערפאר האב איך ניט צוזאמענגעשטעלט מיינע ווערק כראנאלאגיש...

א ב ר ה ם ר י י ז ע ן.

ניו־יארק, אויגוסט, 1916.

דאס לעבען ציהט

דאָס לעבען ציהט.

דאָס לעבען ציהט זיין אַלטען ניגון —
עס דאַרשט דאָס הארץ נאָך עפּעס נייס;
אַ, טראכט מיר אוים א נייעם ליגען —
איך צאָהל דערפאר דעם העכסטען פּרייז.

ווי אויסגעטראָטענע אַלע וועגען!
און אַלע שפּורען, ווי בעקאנט:
ווי וואָלסטו וועלען בלאָנזשען, פּרעגען:
וואו איז דער וועג צום נייעם לאנד?

עס דארשט דאָס הארץ נאָך נייע קוואלען,
א ווייטע לוסט אין ד' אויגען ברענט!
ווי וואָלט צו זיי איך צוגעפאלען
און אויסגעשעפּט זיי מיט די הענט!

די ויידעס אונזערע, זיי פּלעגען
זיך שאפען ליגענס אַלערליי —
דאָך ווער פּלעגט צווייפלען זיך דערוועגען
און ווייט געווען דאָס האָט עס זיי!

דער ווייטער קוואל פון „אייביג-לעבען“ —
געגלויבט האָט יעדערער דעריז,
און אויב געגלויבט איז שוין געוועזען —
מען ברויך נאָר זוכען: וואו — וואוהין? . . .

און אייער „וואָרהייט" איז אויף אייביג,
און ס'ווייסען זי פון גרויס ביז קליין,
דאָך אלע וועגען שמאָל און שטויביג
און שטאָט א קוואל, געפינסט א שטיין! . . .

ווען דו געהסט אמאָל פערביי.

ווען דו געהסט אמאָל פארביי
יענע גאַס און יענע הויז,
וואו דו האָסט געוואוינט שוין לאַנג,
ווערט דיר אומעטיג און באנג!

יענער צימער אין דער מיט
דיינער איז געוועזען דאָן!
דו דערקענסט די פענסטער צוויי —
פרעמד געוואָרען זיינען זיי!

דאָ געשטאַנען איז דיין בעט,
דאָרט געשטאנען איז דער טיש;
אנדערש איז געשטעלט דאָרט איצט,
אויף דיין שטוהל א פרעמדער זיצט.

קוקסט די מענשען אויף דער גאַס,
אַלע זיינען אונבעקאַנט.
נייע שכנים אין דעם הויז —
זעהען בייזע, פרעמדע אויס...

און די קינדערלעך ביים טיר
שפּיעלען זיך נאָך איצטער אויך;
אָך, דאָס דאַכט זיך דיר נאָר אויס,
יענע זיינען איצט שוין גרויס...

מערקט דיך איינער און ער פרעגט:
זוכט איהר וועמען דאָ אין הויז?

ענטפּערסט: כ'האָב דאָ זעלבסט געוואוינט —
קוקט ער אַן דיך ווי ערשטוינט.

ער פערשטעהט ניט, אז מען קען
זוכען זיך אליין אין הויז
וואו מען האט געוואוינט נאָך ווען
און מען וויל ז י ך ווידער זעהן.

JEWISH PUBLIC LIBRARY

טעג.

טעג — זיי זיינען גלייך צו מענשען,
און זיי לעבען און זיי שטארבען . . .
זומערס ערשטע טעג — ווי קינדער
זיינען זיי מיט זייער שמייכלען.

איך האָב ליעב די קליינע קינדער
און די ערשטע טעג פון זומער —
ווייסען גאָר ניט פון געוויטער
און זיי שפּיעלען אזוי פריידיג.

ערשטע טעג פון הערבסט ! א, בלייכע !
ווי בעליעבט זיינט איהר מיין הארצען !
און ווי ריהרט מיך אייער שמייכעל,
ועלכער פאלט אויף הוילע פעלדער.

כ׳זעה אין איהם דעם זין פון לעבען :
אלעס מוז זיין ענדע האָבען,
און דער זומער און די יוגענד —
וואָס עס בליהט מוז אויכעט וועלקען . . .

גליק.

ווי ס׳קומט נאר אראפּ דאָ
דער מענש אויף דער וועלט
אזוי איז פאר איהם שוין
זיין גליק דאָ בעשטעלט.

עס איז ניט קיין שטיקעל,
עס איז ניט קיין שטיק:
אַ יעדער בעקומט דאָ
א גלייכען טייל גליק.

קיין איבריגע גליקען
איז קיינמאָל פאראן.
איין חלק פאר אלע,
פאר ווייב און פאר מאַן.

ביי׳ן מענשען די אויגען.
זיי זיינען צו גרוים,
ער קוקט אויף א חלק
א צווייטענס נאָר אוים.

ער זוכט און ער נישטערט
און האָט נישט קיין רוה,
ביז וואַנען ער גנבה׳ט
א צווייטענס טייל צו.

ער לויפט עס בעהאלטען,
ברעכט האלז און גניק,
און וועט אויך פערלירען
זיין אייג'נעם טייל גליק...

צייט-מאָטיוו.

מיר האָבען זיך אַלע איצט פיינד
און האַלטען זיך בלויז אין איין קריעגען.
צי איז דען פון ליעבע דאָס ליעד
געוועזן גאָר פון אַנפאנג א ליגען?

און אפשר גאָר זיינען מיר פאַלש,
אויך איצט אין דעם האַס אין דעם טיעפען.
דערפאר ווייל מיר זיינען פערפרעמדט
און האָבען זיך נאָך נישט בעגריעפען.

דאָך כאפען צוריק איז שוין שפעט,
מיר זיינען צו ווייט שוין פערגאנגען,
און קענען ניט מעהר שוין צוריק
די הענד איינע ד'אנדערע דערלאנגען . . .

אין וועג.

איך זוך שוין אין לעבען קיין וועג,
מיר דאכט שוין: דאָס בלאָנזשען איז ריכטיג;
איך בענק שוין ניט מעהר נאָך דער זון —
א שטערענדעל מאכט מיר שוין ליכטיג.

איך זוך שוין קיין פּאלאץ אין וועג,
מיט צעהנדליגע צימערן, טירען,
וואו בת־מלכה׳ס, ערדעל און שטאָלץ,
פון איינעם אין צווייטען שפּאַצירען.

א הייזעלע זוך איך אַ קליינס,
ווען ס׳הויבט אָן אין וועג פּלוצים רעגענען
און זאָל דאָן אַ פריינדליך געזיכט
ביי׳ן עפ׳נען די טיר מיך בעגעגענען...

אַ שטיבעל אַ קליינס און אַ טיש..
אַ ליעדעל פון ווינד אין דעם קוימען.
און זיצען זיך רוהיג און שטיל
און טרוימען פארגעסענע טרוימען..

דו ביזט ווי א רויז.

דו ביזט ווי א רויז צווישען דערנער,
ניט זעהן עס, בעדארף מען זיין בלינד ;
דאך לאז איך דיך, מיידעל, א קאלטער —
מיין הארץ בענקט נאך דערנער אצינד.

א רויז — וואס־זשע קענסטו מיר געבען ?
דיין דופטען ? אך, דאס שטערט מיר גראד !
דיך אפרייסען ? פלאגט דאס געוויסען,
דיך נעהמען אין האנד — איז א שאד.

בעליידיגט א רויז ! און עס וועלען
בערײדען מיך לייט אין גאנץ שטאדט
און וועל ווי א קין דערנאכדעם
געיאגט זיין פון מענשען און נאט.

דו וועסט אין מיין צימער פערוועלקען
גאנץ שנעל, אין א טאג אדער צוויי,
און טראגען וועל איך אין מיין הארצען
א שטענדיגען אומעט און וועה.

די געזוכטע ליעבע.

איך וואלט זיך פערליעבען
אויך אמאל געוואלט,
ווי אין בוך געשריעבען,
ווי אין בוך געמאלט:

אין א שמאל אלעע
און פון בוימער שווארץ,
זאל איך זי בעגעג'נען —
קלאפען זאל דאס הארץ.

איהרע טריט געמאסטען,
איהר פיגור איז שלאנק;
און ווי איינגעזיעגעלט
האט זי מיין געדאנק.

כ'וויים גאר ניט איהר נאמען,
און אויך ניט איהר שטאם,
און אין הארצען ברענט שוין
מיר א ליעבעס־פלאם!

וואכען, לאנגע וואכען
גיעה איך פון דער פריה
אלץ אין יענעם גארטען —
צו געפינען זי.

יאָהרען, לאנגע יאָהרען,
נעהען שנעל פארביי,
און איך זוך זי אימער,
אימער אויף דאָס ניי . .

און עס וועלקט דער גאָרטען
און צוריק ער בליהט,
און איך זוך זי ווידער,
און געפין זי ניט.

מיינע האָאר שוין גראָה באלד
איך פערגעס, פערגעס ;
זוך זי יעדען פריהלינג,
כ'וואָרט נאָך אויף א נס.

אַך, נאָר דאָס איז ליעבע,
אייביג זוך זי, זוך,
ווי עס ווערט בעשריעבען
אין אַן אלטען בוך...

דער זיעגער.

אַ, זייט נישט מקנא דעם העלד
וואָס האָט ענדליך געזיעגט,
און זייט נישט מקנא זיין קראַנץ
ציב כּוח, וואָס ער קריעגט.

עס זינגען איהם בּרויזן אַ ליעד —
עס קלינגט אַזוי זיס...
און בּלומען מען שפּרייט און מען וואַרפט
צו איהם צו די פיס.

און כ'הלב'צן ליעבע צו איהם
די פרויען פון לאַנד,
און כ'דילב'ט די שענסטע צו איהם
און ציהט אייב איהר האַנד.

און כ'קערשט נישט קיין נייַן מעדי פאַר איהם,
און מעדר קיין פערבאָט;
און ענדליך איז ער שוין קיין מענש,
ער איז שוין אַ גאָט...

ווי איינזאַם! אַ גאָט אויף דער ערד...
די שטראַף אַזוי האַרט!
ער בּלייבט, ווי אין הימעל זיין פריינד,
אין פּאַלאַץ פאַרשפּאַרט...

זעקס מיליאָן מענשען.

זעקס מיליאָנען מענשען
לעבען אין דער שטאָדט.
אויסגעצעהלט אויף ריכטיג —
די סטאַטיסטיק האָט.

און איין צייל פערנעהמט עס
אין דעם בלאַט, נישט מעהר;
איבערלעזען איז עס
איבעריגנס ניט שווער.

ס'איז נאָר א סטאַטיסטיק
פון א טרוק'נעם מאַן;
אין די זעקס מיליאָנען
בין איך אויף פאַראַן . . .

און דער אָרמער הייםאַן
און דער רייכער שיף —
אַלעם געהט אין חשבון,
אַלעם — איין בעגריעף . . .

נעה איך אום שפּאַצירען
אין דער טיעפער נאַכט:
„זעקס מיליאָנען מענשען" —
האָבען מיך פערטראַכט.

שטיל אין אלע גאסען,
אלץ אין טיעפע רוה;
(נאר א ווייטער טראמוויי
קלאפט נאך ערגעץ וואו...)

זעקס מיליאנען מענשען,
ווער זשע זיינען זיי. —
יעדער מיט זיין שמחה,
יעדער מיט זיין וועה?

זעקס מיליאנען ליידען
האלט די נאכט אין שוים,
זעקס מיליאנען ליעבעם —
ליעבעס שטארק און גרוים.

זעקס מיליאנען מענשען
האבען מיך ערוואכט:
כ'בענש זיי אין דער שטילקייט,
ווינש זיי: גוטע נאכט! . . .

שטיל און אומעדיג.

שטיל און אומעדיג און שפּעט . . .
הארץ מיינס, וואָס האָסט׳ זיך צורעדט . . .
אַלע מענשען שלאָפען לאנג —
וואָס־זשע וואכסטו, מיר און באנג ?

שאַ, דו האָסט זיך ווי דערפרעהט . . .
האָסט געמיינט אז יעמאנד געהט.
קיינער געהט ניט, נאריש הארץ,
קוק אין פענסטער : שטיל און שווארץ !. . .

שטיל און אומעדיג און שפּעט . . .
הארץ מיינס — וואָס האָסט׳ זיך צורעדט ?
וועמען ווארסטו ? זאָג מיר, זאָג —
אויף דעם אָקומענדען טאָג ? . . .

ער וועט קומען, נו, איז וואָס ?
וועט ער ברייננען נאָך פערדראָס . . .
וואָס־זשע ווארטסטו נאָר אומזיסט ? —
הארץ מיינס, ווי פערנארט דו ביזט ! . . .

די רויז.

עס בויגט זיך א רויז אויפ'ן טישעל
פון קריגעלע וואסער ארויס ;
זי דופטעט, זי בליהט נאך, דאך פיהלט זי,
אז באלד און ס'וועט זיין מיט איהר אויס . . .

מען האט זי ניט לאנג אבגעריסען
פון גארטען, פון שוועסטערלאך פיעל ;
זי האט זיך געשפיעלט דארט מיט שטראהלען,
אין אווענד — מיט ווינטעלאך קיהל !

א שמעטערלינג קומט איהר בעזוכען,
אין פארבען די שעהנסטע בעציערט ;
ער פלאטערט ארום און ער זוזשעט,
און ענדליך א שמועס פערפיהרט.

ער האט באלד געהאלזט זי, געצערטעלט,
און אט — און ער זויגט שוין איהר זאפט . . .
זי האט זיך געשעמט, דאך געשוויגען,
עס האט איהר פערגעניגען פערשאפט . . .

דערנאך איז דער שמעטערלינג ליעגען
געבליעבען, ווי שכור פאר גליק.
א צווייטער, נאך יונגער און שענער
קומט אן, און דאס זעלבע צוריק . . .

פערמעגט האָט זי ליעבע פּאָר אַלע —
זיי זיינען געוועזן אַזוי שיין . . .
איצט ווערט זי מיט וואסער געמינטערט,
דאָך וועט זי אָהן ליעבע פערגעהן . . .

זי און דער טרוים

אָך, וואו איז זי, העניע, אצינד —
דאָס ליעבע, דאָס גאָלדענע קינד ?
איך האָב זי געליעבט א וואָך צוויי,
דאָך בענק איך עד היום נאָך זיי . . .

נאָך זיי, נאָך די וואָכען די צוויי,
זיי טהוען מיר איצטער נאָך וועה . . .
איך היט זיי ווי א גאָלדענעם טרוים —
און העניען — געדענק איך קוים־קוים.

אַלע

אַלע זיינען פריינד מיט דיר
ווען דיין מזל שטראַהלט,
אַלע פריינד פערלאָזען דיך,
ווען דיין שטערען פאַלט.

בלייבסט אַליין אין פינסטערניש —
און גאָר אונגעריכט
מערקסטו: אין דיין אייגען האַרץ
געהט דיר אויף א ליכט;

מערקסטו ווי דאָס גליק קלאַפּט אָן
ווען דו ביזט אַליין,
און ווי ס'איז געוועזען דאָן
יענער שטערען קליין.

און געפינען ווען דו וואָלסט
איהם צוריק דערנאָך,
וואָלסטו איהם ניט אויפהויבען —
דען צו וואָס דעם יאָך?...

אויפ׳ן ים.

1.

ווי א בייזע צווייטע מאַמע
וואַרפט דער ים מיין שיף — די וויעג ;
וועלכע בייזע ליעדער זינגט ער,
ווי עס איבעלט — קוים איך ליעג !

ווי א בייזע צווייטע מאַמע
וואַרפט ער אום מיין וויעג און שעלט ;
דאָך ער וועט מיך ניט פערזוויעגען,
כ׳ חלום פון א נייער וועלט !

כ׳ חלום וואכענד — רוהיג ליעג איך
אין מיין נייער וויעג און שטום,
עפּיס ביינקט זיך, נאָר איך וויין ניט —
פאַר׳ן ים א טרער — ווי דום !

.2

בייזע ליעדער זינגט דער ים מיר,
זיינע וועלען — ווי זיי זידען !
ווי ער וואלט נאר מיט מיין רייזע
ניט אין גאנצען זיין צופריעדען.

„וו'היין געשלעפט זיך — נע־ונד'ניק ?
וועניג אין דער וועלט געפאהרען ?
ניט געקענט א ווינקעל קריעגען
פאר אזוי פיעל לאנגע יאהרען ?

ניט געקענט א ווינקעל קריעגען,
ניט געקענט א הויז זיך בויען ? !
וועניג גליקען האט דיין היים נאך,
וועניג ניעבט דארט ליעבע פרויען ?

וואס־זשע טרייבט דיך, וואס־זשע יאגט דיך ?
אין דער וועלט אלץ וויים און וויימער ?
זוכסט אלץ נייע ברייטע הימלען,
מיינסט אז דארטען איז עס הייטער ?"

און איך הער עס און איך שמייכעל,
האלט מיך איין קוים פון געלעכטער
און איך פייף א ליעדעל אונטער,
ווי א מופקר, ווי אן עכטער.

צום ים.

אָ, נעהם מיך אויף, דו ברודער — ים!
איך קום צו דיר צוריק!
די שוועסטער ערד איז זיכערער, —
דאָך האָט זי ניט קיין גליק.

איך דו פערמעגנסט עס ניט, דאָך שעהן
ביזט דו און שטאַרק און גרויס,
און וואָס דו טראַכסט און פּיהלסט, ווי איך
אין שטורעם זאָגסט עס אויס.

צום דיכטער.

מעג דער וואָלקען זיין ווי גרויס,
און דעם הימעל גאנץ פארדעקען,
איז דער רעגען ניט אין שטאנד
צו בעגיסען ווייטע שטרעקען.

גרויס די ערד און גרויס די צאָהל
פון די גערטענער און בלומען;
איז דער רעגען דען אין שטאנד
צו זיי אַלע צוצוקומען?

גליקליך לאַכט דער הימעל אויף,
ווען בעגאָסען האָט דער רעגען
איין פערדארטע שטיקעל לאנד
און געבראכט דאָרטען גליק און זעגען.

דיכטער! וואָלקענס דעקט דיין הארץ —
גיעס זיי אויס אין קוואלען ליעדער;
נאָר ניט טראכט פון ערד און וועלט
מיט די אַלע מענשען־ברידער.

מעג דיין וואָלקען זיין ווי גרויס,
מעג דיין הארץ ווי שטארק דיר קלאַפען,
קען דיין ליעד, דיין וואָלקען־ליעד
אַלע הערצער ניט פערכאַפען.

מענשען־הערצער זיינען ווייט,
ווי די לענדער איינס פון אנדערען;
גליקליך זאי ווען ד׳האָסט דערפרישט
ערגעץ איינעם אין זיין וואנדערען . . .

פון בענקענדען...

ס'ווערט מיין זעעלע טריעב און באנג
אין דעם טומעל, אין דעם גרילען:
איך וויל הערען קלעזמער שפיעלען.
איך וויל הערען פיעדעל־קלאנג.

ס'ציהען טעג זיך, לאנג און גראה —
רינגלעך פון דער קייט פון לעבען:
איך וויל זעהן, ווי אדלער שוועבען
אין די וואלקען וויים און בלאה . . .

א, איך האב שוין מעהר קיין קראפט
אין דעם גראהען לאנד צו פיהרען:
איך וויל בלומען־דופטען שפירען —
בלומען־דופט און בוימער־זאפט!

א, דער וועג, ווי קורץ און קארג! —
איינגעשפארט ווי א פערברעכער:
איך וויל ברייטער איך וויל העכער,
איך וויל שטייגען אויף דעם בארג!

כל זמן.

כל זמן ביזט נאָך נישט פערפאַהרען
אין די ווייטע גרויע יאָהרען, —
זאָלסטו וואנדערען און פאָהרען
אין דער ברייטער וועלט.

ס'איז פאר דיר גענוג נאָך באהנען,
וואָס זיי פיהרען דיך פון דאנען,
נאָר נישט פרעג: וואוהין? ביז וואנען? —
זוך נישט קיין געצעלט!

ס'איז גענוג פאר דיר נאָך שיפען,
וואָס זיי לויפען פריי און שטיפען
אויף דעם ברייטען ים און טיעפען —
זיץ ניט אויף קיין אָרט!

ס'וועט די גוטע שיף דיך טראָגען
און די כוואַליעס ווערען יאָגען,
יאָגען, טראָגען און פערטראָגען
דיינע זאָרגען פאָרט!

ניט אַלץ.

ניט אַלץ האָט דער מענש נאָך ביי גאָט אָבגענומען,
ער איז נאָך אַ׳ן עושר, ער האָט נאָך פערמעגען:
עס ציהען זיך פעלדער און וועלדער געדיכטע
דורך ווייטע און ליכטיגע, אָפענע וועגען . . .

מיין חבר, מייז אָרמער ! א זאַק אויף די פּלייצעס,
אין האַנד צו אַ שטעקען און לאָמיר זיך לאָזען
אין פעלדער אין ברייטע, אין וועלדער געדיכטע,
און הייזער און גאסען און מענשען פערלאָזען !

און לאָמיר נאָך נעהמען א חבר׳טע מיט זיך,
און ברייט זאָל איהר הארץ זיין, ז׳זאָל ליעבען אונז ביידען;
און לאָמיר אין דרייען אין וועגען זיך לאָזען
און ס׳לעבען וועט זיין, ווי א טרוים אין גן־עדן . . .

אין א שניי-נאַכט.

אין אזא נאַכט פערבענקסטו זיך זים — — — —
ווייך איז דער שניי און ער גלאנצט ;
ס'הויבען מיט לוסט זיך שנעלער די פיס
און דיין נשמה — זי טאַנצט . . .

אין אזא נאַכט פון פרישקייט און קעלט
וואַרעמט דיין הארץ זיך ערשט אַן . . .
זויס ווערט די וועלט, יונג ווערט די וועלט,
דו אויך — הויבסט לעבען ערשט אַן . . .

אין אזא נאַכט שווימט דיר ארויס
דאַס, וואַס עס לעבט שוין ניט מעהר :
ס'אָרימע הויז, דיין עלטערענס הויז —
ס'פינקעלט אין אויג דיר א טרער . . .

אין אזא נאַכט פערגעסטו די צאָהל
ווי פיעל דו האָסט שוין געלעבט . . .
מיינסט ביזט א קינד, מיינסט ס'איז אַמאָל,
וואָלסטו זיך געהויבען, געשוועבט !

אין אזא נאַכט דערמאָנסטו דאָס לאנד —
שליטעלעך, גלעקלעך און שניי...
און די געליעבטע רעכטס ביי דיין האַנד — — — — — —
אין אזא נאַכט טהוט עס וועה ! . . .

די שבועה.

איך האָב מיר א שבועה געגעבען
ניט וועלען קיין גליק און קיין פרייד,
נאָר שענקען און ווידמען מיין לעבען
דעם מענשליכען עלענד און לייד.

כ'בין שפּעטער אויף שמחות געגאנגען,
מיט פרעהליכע לייט זיך געמישט
געזונגען מיט זיי גלייך געזאנגען —
די שבועה געבראָכען דאָך נישט.

אומעטיג.

אומעטיג, מיידעל, צו לעבען אליין, —
קענסט אפשר קומען צו מיר;
מיין צימער איז אָרים, מיין צימער איז קליין,
האָט א בעזונדערע טיר.
האָט א בעזונדערע טיר,
נאָר קיינער, אוי, קלאַפּט נישט אין איהר.

אומעטיג, מיידעל, אַך, אומעטיג, שווער,
און ווי נאָר דער אָוועגט ער קומט,
זיץ איך די אויגען צום טיר און איך הער —
דער ווינד אזוי טרויעריג ברומט.
דער ווינד אזוי טרויעריג ברומט
און ס'דאכט מיר, אז אימיצער קומט...

און וואו דו קומסט...

און וואו דו קומסט — דאָרט איז גאָט'ס וועלט,
נעהערט ניט צו קיין אַנדערע.
דאריבער, רוהיג, מוטהיג, פריינד!
אַ שטעקען נעהם און וואנדרע.

דערזעהסט אַ פעלד, דערזעהסט אַ וואלד,
רוה אוים אין זון, אין שאָטען,
דערזעהסט אַ שטאָדט, ווייך אוים, ווייך אוים,
אַך, זי נעהערט דעם שטן.

דו פערגעסט מיך ליעבסטע.

דו פרעגסט מיך ליעבסטע מיינע:
ווען זעה'ן מיר וויעדער זיך?
איך קען די פראגע דיינע
ניט ענטפערען אזוי גיך.

עס איז די צייט מיר טייער,
איך בין צופיעל פערנומען;
נאר ווען דו זאלסט נישט קומען
פלאמט אויף מיין ליעבעס־פייער.

און אלע ארבייט וואַרף איך
און וויל פון גאַרנישט וויסען,
נאר דיך, נאר דיינע קוסען,
דען אויסער דיך, וואס דאַרף איך?

די אלטע קשיא.

פרעגט די וועלט אַ אַלטע קשיא :
וואָס איז פּאַרט דער זין פון לעבען ?
קומט אין יעדען דור אַ חכם
אונז אַ קלוגען תירוץ געבען.

הערט מען אוים דעם קלוגען תירוץ
און מען זינגט דעם חכם ליעדער :
שטאַרבט דער חכם גאַר אין גיכען,
בלייבט די אַלטע קשיא ווידער.

אזוי דרעהט זיך עס און דרעהט זיך,
ביז די קשיא ווערט פערגעסען
און דער עולם לעבט און פרעהט זיך,
האָט גרוים אַפּעטיט צום עסען.

הויבען אָן די ביינער ווערע טהאָן
און אין קאָפּ הויבט אָן זיך וועבען,
פרעגט די וועלט צוריק די קשיא :
וואָס זשע איז דער זין פון לעבען ? . . .

דער הערבסט.
(פון רוסישען)

אומעטיגע בילדער !
וואָלקענס אָהן א שיער ;
נאָכאנאנד דער רעגען —
טייכעלעך ביי'ן טיר.

א פערדארטע בוימעל
שאָקעלט זיך אין שרעק,
ס'קוקט דאָס גאנצע שטעדטעל,
ווי א גראָהער פלעק . . . .

וואָס ביזטו געקומען,
הערבסט, גאָר אָנגעריכט ?
ס'וויל דאָס הארץ נאָך האָבען
ווארימקייט און ליכט.

קיינער ניט צופריעדען
איז מיט דיין בעזוך ;
פאר'ן אָר'מען מענשען
ביזטו גאָר א פלוך.

שוין בעצייטענס פיהלט ער
גאָר דיין בייזע מאָכט,
ווי פאר קעלט די קינדער
ציטערען ביי נאָכט.

נישט קיין האַלץ אין אויווען,
אַהן א קלייד דער גוף —
וואָס האָסטו געאיילט זיך,
הערבסט, אויף וועמענס רוף ?

זעהסטו דעם בלייכען, קראַנקען
איינגעהאָרבעט שטעהט,
ווי האָט איהם דער זומער
פֿריש געמאַכט, געפרעהט.

און אַצינד דאָס רוישען
פון די בלעטער־געל
טרייבען אָן א אומעט
אויף זיין קראַנקער זעל....

פריה געקומען ביזטו
הערבסט צו גאַסט אהער,
פיעלע וועלען זומער
ניט דערווארטען מעהר . . .

זומער-טעג.

אך שעהנע זומער־טעג, בעקאנטע,
געקומען זייט איהר ווידער;
איהר גריעסט מיך פריינדליך, ווי פערוואנדטע,
ווי אלטע גוטע ברידער.

איהר האט געבראכט די זעלבע שטראהלען
דעם זעלבען גלאנץ און שימער
אויף מיר דאך ווילען זיי ניט פאלען,
אין איינזאם טריעבען צימער.

איהר פאקט זיך אוים פון וועג פון ווייטען,
און האט געבראכט געשאנקען;
איהר טיילט זיי אוים פאר פרעמדע לייטען,
וואס וועלען איך ניט דאנקען...

אויפ׳ן באנקעט.
(נאָכאַהמונג)

מען האָט צום באנקעט מיך געלאדען
איך ווייס נישט אליין נאָר צו וואָס ?
דאָך לאָזען אליין קאמעראדען,
זיי וואָלטען געהאָט א פערדראָס !

דער עולם איז שטאָלץ אָנגעקומען
און יעדער — א גאונ׳שער מאַן !
ווער ס׳האָט זיך מיט דראמע פערנומען
און ווער מיט א לאנגען ראָמאַן.

זיי האָבען אין זאַאל זיך געטראָגען
און האָבען גערעדט אזוי הויך ;
נו, האָב איך געשעמט מיך צו זאָגען
אַז איך אליין שרייב עפּעס אויך . . .

ווי א בלום.

(פאָלקס מאָטיוו).

ווי א בלום אהן טהוי פערדאר איך
אהן א קוש און אהן א גלעט ;
שטענדיג ווארט איך, שטענדיג האר איך
און עס וועט שוין זיין באלד שפעט.

וואו זשע איז ער, מיין בעשערטער?
קום שוין ניכער, קום שוין, קום!
נאָר איין קוש, צוויי ליעבע ווערטער
און עס בליהט צוריק די בלום . . .

מיר שטאמען אלע פון אן אנדער וועלט.

מיר שטאמען אלע פון אן אנדער וועלט . . .
דארט זיינען מיר אין גאלדענעם בוך פערשריעבען . . .
דארט ווערען מיר רעגיערט פון א געהיימען מלך,
וואס האלט אויף אונז אן אויג און היט אונז . . .

אהער אויף דער וועלט קומען מיר צו געהן
צו זעהען א פארשטעלונג, וואס ווערט געגעבען
פון שוישפיעלער, א חברה קאמעדיאנטען,
צו זעהען א פארשטעלונג וואס רופט זיך : „לעבען“.

מיר קוקען מיט פערכאפטען אטעם און ס'געפעלט
די שפיעל און שפיעלער און מיר הויבען אן
אליין אויך שפיעלען, ווערען קאמעדיאנטען
און יעדער וויל דער גרעסטער „שפיעלער“ ווערען.

און דאס איז שלעכט ! ווייל אלע ווילען שפיעלען
הויבט אן דאס שטיק דעם ריטם צו פערליערען,
עס הערען זיך פיעל קולות און געשרייען
און ענדליך ווערט דאס שטיק גאר אונאינטערעסאנט !

דער בעסערער, וואס איז אהער געקומען
צו זעהן וואס שענס, הויבט אן זיך צו לאנגווייליען,
ער געניצט און ער שפייט און לאזט די שפיעל אין מיטען,
און הויבט זיך גרייטען אן צו געהן צוריק !

מיר שטאַמען אַלע פֿון אַן אַנדער וועלט,
דאָ זענען מיר בלויז פֿרעמדע, אָהן פֿערוואַנדטע,
און וואויל איז דעם וואָס ווייס דאָס אַלעס און פֿאַרשטעהט עס
און שמייכעלט ליעב אויף אַלץ, וואָס קומט דאָ פֿאַר . . .

פון חדר.

עס איז מיין הארץ דערשראָקען
אזוי ווי ביי אַן איינגעלע, וואָס געהט
פון חדר אין א ווינטער־נאכט און האָט
זיך אָבגעשיידט פון אלע זינגענדע חברים.
און איז אין מיטען מארק אליין געבליעבען.
אַ ווינטער־נאַכט, און פינסטער קאלט.
אָט הערט ער נאָך דעם קלאנג פון זייער ליעדעל,
אָט כאַפּט נאָך אויף זיין אויג דעם לעצטען שימער
פון ליכט פון די פּאפּיערענע לאמטערנעס,
נאָר באַלד איז אלעס אויס, קיין שטראהל, קיין קלאנג!
אליין, אליין ער געהט אהיים. די היים איז ווייט!
און די לאמטערנעלע האָט איהם זיין חבר אָבגענומען...
ער געהט און לויפט . . . דער ווינד יאָגט צו
און ס'וואקלען זיך די קליינע מיעדע פיס
און ס'שרעקט און ס'קלאַפּט דאָס קליינע קינדיש־הארץ . . .

מיר בענקען.

מיר בענקען אלע צוריק, צוריק
און מיינען, דארטען איז דאָס גליק
אהין, אהין אין יענער זייט —
דאָס גליק איז שטענדיג פעווארפען ווייט.

און קומען מיר נאָך יאָהרען לאנג
אהין, ווי ווערט עס אונז באלד באנג!
און קלאָגען שטיל; צוריק, צוריק!
אָך דאָרט איז נאָר געוועז דאָס גליק.

אזוי נאָר בלאָזשען מיר ארום,
לאנד איין, לאנד אוים און אומעטום;
ביז וואן מיר ווערען קלוג און גראָה
און שמייכלען: ס'איז קיין גליק ניטאָ!

וועלט און מענש.

וואָס געהט מיך וועלט און מענשען אַן?
איך בין אליין אַ וועלט.
וואָס ארט מיך וואָס איהר לאכט מיך אויס —
איך טהו וואָס מיר געפעלט.

מיין וועג איז קרום, דאָך פיהרט ער גלייך
צום וואלד, צום פעלד, צום בארג,
און אייערער — ער פיהרט אייך בלויז
צום רוישענדיגען מארק.

אויפ'ן גרינעם גראַז.

אויפ'ן גרינעם גראָז
וואָלט איך וועלען פאלען :
אונטען — סאמעט ווייך,
אויבען — גאָלדענע שטראהלען !

אונטען בעט א ביהן
און א פויגעל — אויבען :
אוי, ווי וואָלט איך, גאָט,
ריהמען דיך און לויבען.

אָבער אין דער שטאָדט,
וואו די רויבער זיצען,
קען איך פלוכען נאָר
און די צייהנער קריצען.

אָבער אין דער שטאָדט,
אין דער רויבער קהלה,
האָב איך, גאָט פאר דיר
לאָג שוין ניט קיין תפלה . . .

דוד צו אבישג השונמית.
(פון ביבעל.)

ליעג, מיין קינד, ליעג,
ליעג אין מיין בעט,
האלז מיך און גלעט,
וויעג מיך און וויעג.

וואס קען מען טהאן ?
אלט בין איך, אלט,
קאלט איז מיר, קאלט —
ווארעם מיך אן.

ס'ענדיגט מיין וועלט, —
נאכט־שאטענס שווארץ
דעקען מיין הארץ
וועהען מיט קעלט !

ווארים־זשע, גלעט
ארימעס קינד,
ווארים, געשווינד —
באלד איז שוין שפעט !

א וואָרט.

א וואָרט רוהט מיר אין הארצען —
ס'איז גיי און פריי און פרום:
איך קען איהם ניט אויסריידען —
איך בין פאר איהם נאָך שטום.

א צווייטער וועט איהם זאָגען
אין יאָהרען לאנג ארום — —
דאָס וואָרט איז אָבער מיינער
געוועזן בין איך נאָר שטום . . .

ווי לאַנגוויילִיג...

ווי לאנגווייליג, ווי שלעפעריג!
אַז אומעט אופ'ן הארצען פאלט;
עס האַפּט זיך ניט, עס גלויבט זיך ניט —
ארום איז אזוי פראַסטיג־קאלט.

די שויבען — דורך פערנעבעלטע,
דו קוקסט און זעהסט קיין זאך...
דיין אויער הערט בלויז ווי דער ווינט —
ער טרויערט אויפ'ן דאך.

עס האַפּט זיך ניט, עס גלויבט זיך ניט
זאָל ליכטיג ווען נאָך זיין;
אין טעג אזעלכע פינסטערע
ווער גלויבט אין זונען־שיין!...

די פּאָר.

אויף א שטעגעל — וויסט און גרוי, —
שלעפּט זיך אום א מאַן און פרוי:
די פרוי איז די נויט,
דער מאַן איז דער טויט.

געהן — געהען זיי געאָרעמט,
ווי זיי וואָלטען זיך געוואָרעמט:
זיי זיינען אַלט —
עס איז זיי קאַלט.

רופט זיך אָב דער טויט צום ווייבעל:
קום, מיין ליעבע, זיסע טייבעל,
אַ נחת־מיין,
אין שטאָדט אריין!

ס'האָט נאָר אָנגעהויבען טאָגען,
מענשען לויפען, איילען, יאָגען . . .
צום מאַן זאָגט זי:
„עס איז ניט פריה!“

ווירקליך — זאָגט דער טויט — קום גיכער,
ארבייט וועט א סך זיין, זיכער!
איך הער אין לופט:
מען רופט! מען רופט!

און דורך געסלעך ענגע, קרומע,
לאָזען זיי זיך געהן גאָר שטומע,
מיט לייכטע שריט,
ס'הערט קיינער ניט ! . . .

האָפנונגען.

אַ, האָפענונגען מיינע — בליהט!...
אָך, בליהט נאָך ווידער, ווידער:
דער שניי איז קאַלט און פאַלט און שיט,
דאָך זינגט דער פרייער פויגעל ליעדער;
ער וויים פון קעלט און ווינטער ניט — — — —
אַ, האָפענונגען מיינע — בליהט!...

צו א שנעעלע.

און אויב דו ביזט א שנעעלע,
דאַן זאָלסטו פאלען
אויפ'ן קארק
פון א בארג
און אייביג דאָרטען שטראַלען.
נאָר וועה וועט דאַן דיר זיין
ווען דו פאלסט אריין,
דו קלאָרער שניי,
אין שטאָדט, צו זיי . . .
דאַן ווערט פון דיר באַלד קויט
און נאָכדעם ביזטו — טויט !

* *
*

נאָך א מאָנטאָג, נאָך א דיענסטאָג —
טעג זיי פליהען . . .
פון איין וואוינונג אין דער צווייטער
איבערציהען.

ביכער טוישען . . . טוישען קליידער
און אידעען
און די ליעבע און די ווייבער —
וואָס קען פרעהען ?

און אין אלעם איז קיין זין דאָ
אויף א האָר נישט
און עס טרינקט זיך די נשמה
אין דעם גאָרנישט . . .

טראמפּייטען שאַלען.

מלחמה-מאָטיווען.

טראמפּייטען שאַלען.

העי, איך הער טראָמפּייטען שאַלען
פון דער ווייט;
און פון טויערען דאָס פאַלען —
וואָס בעדייט?
ווערט וואו־ווייט א פאָלק געבאָרען,
געהט וואו־ווייט א פאָלק פערלאָרען? — — —
העי, ווער רייט?

קומט אַן אַנזאָגער פון לעבען
און בעפרייט פון נויט?
וואָס־זשע שרעקען זיינע אויגען
און זיין מאַנטעל־רויט!
ווי עס ברומט! —
העי, ווער קומט?

געהט וואָס ווערען אָדער ענדען,
קומט ער בויען צי פערלענדען?
קומט ער טרייסטען, אָדער שטראָפען,
קומט ער וועקען, די וואָס שלאָפען
שוין א צייט?

ווי עס ברומט!
העי, ווער קומט
פון דער ווייט?...

מוטער.

„אַ, מאַמע, כ'וויל אַ ביסעל מילך,
ס'איז טרוקען מיר מיין גומען . . ."
— מיין קינד — אַ בייזער פּאַסטוך האָט
די אַלע קיה פערנומען.

טאַ גיב מיר, מאַמע, ברויט אַ ביס
דעם הונגער מיר צו שטילען! —
— ניטאָ, מיין קינד. אַ וואַסער האָט
פערטרונקען אַלע מיהלען.

אַ וואַסער ווילד, אַ וואַסער־רויט
האָט זיי אראָבגעטראָגען,
און אַלע מילנער זיינען איצט
אוועק אין פעלד זיך שלאָגען.

„טאָ, וואו־זשע איז דער טאַטע איצט,
ער זאָל אונז עסען קריגען?"
— דער טאַטע איז אוועק מיט זיי
אַ שונא צו בעזיעגען.

דער טאַטע איז אויך איצט אין פעלד —
דו הערסט מיין קינד אַ ברומען?
ער איז אוועק, ער איז ניטאָ,
ער וועט שוין קיינמאָל קומען

„טאַ וואָס־זשע שווייגט דער פעטער דאָרט,
אין לאַנד פון גאָלד דעם ווייטען ?
דו פלעגסט דערצעהלען, מאמע, אָפט :
ער האָט דאָרט גוטע צייטען".

— דיין פעטער, קינד, ניט פרעג, ניט פרעג —
אַן אומגליק האָט געטראָפען :
ער האָט א זאַטער זיך געלעגט
און איז פעסט איינגעשלאָפען.

און אויפגעשטאַנען אין דער פריה —
אַ, וועה צו מיינע יאָהרען ! —
פון גוטען פעטער מיט זיין גאָלד
איז גלייך א שטיין געוואָרען".

דאָס קינד שטעלט אויס די אויגעלעך
פול שרעק און פול סכנות,
און ענדליך וויינסט עס : מאַמעשע,
דעם פעטער — א רחמנות ! . . .

איך בין זיי מקנא.

איך בין זיי מקנא די ברידער
און שוועסטער אויף יענער זייט ים;
איך בין, ווי אַ בלעטעל, וואָס האָט איהם
דער ווינד אָבגעריסען פון שטאַם.

ווי וואָלט איך מיט זיי איצט געוואַנדערט
אין עלענד, אין שרעק און אין נויט;
און טיילען אינאיינעם די טרערען,
און טיילען די שרעקען פון טויט.

איך בין זיי מקנא דאָס אונגליק!
ווי וואָלט איך מיך גליקליך געשעצט
צו ווערען מיט זיי גלייך געטריעבען,
פון שונא געיאָגט און געהעצט!

ווי וואָלט איך אין וואַנדערער־עדה,
זיך גערן מיט זיי אויסגעמישט,
אין איינעם צום הימעל זיך ווענדען
אין איינעם די טרערען געווישט.

ווי וואָלט איך געאַרעמט די קינדער,
וואָס לויפען די עלטערען נאָך
מיט אויגען פערגליווערט פון פּחד
און פּיהלען, ווי גרויסע, דעם בראָך:

ווי וואָלט איך דורך פעלד זיי געטראָגען
דורך זומפּיגע וועגען און ליים
און גלעטען די בעקעלעך בלייכע
און טרייסטען : באַלד, באַלד איז די היים . . .

און פאַלט צו דער אבענד אין מורא
און וואַנדערען ווייטער איז שפּעט,
דאַן וואָלט איך מיין ראָק אויסגעצויגען,
די קינדער איהם אונטערגעבעט.

און וואָלט זיי מיט קושען דערוואַרימט,
און וואָלט זיי מיט טרערען פערוויעגט,
ביז וואַנען אַ גילדערנער חלום
וואָלט ענדליך די קינדער בעגליקט . . .

ווי וואָלט איך דערנאָכדעם זיך לאָזען
דורך ווינד און דורך שרעק און דורך נאַכט,
צו זוכען אַ ברונעם, דערקוויקען
די מיעדע וואָס ליגען פערשמאַכט.

ווי וואָלט איך מיט גרייז־גראָהע זקנים
וואָס זיצען אין קופּקעלעך שטום.
צערעדט זיך פון צייטען פון אלטע
און גלויביג געוואָרען און פרום.

איך וואָלט זיי דעם זוהר דערמאָנען
און הייליגע ספרים נאָך פיעל,
און וואָלטען אינאיינעם בעשפּראָכען,
אַז אַלץ וואָס קומט פאָר האָט אַ ציעל. . .

די זקנים, די מידע, ערוואכען,
די אויגען זיך עפענען ברייט
און שמייכלען, ווי יונגע, בעגייסטערט :
משיח, משיח — ער געהט ! . . .

מוטער און קינד.
(וויעג־ליעד)

שטיל מיין קינד, פערבארג ס׳געזיכט !
פינסטער איז אין שטוב און קאלט —
אויסגעהאקט איז יעדער וואלד,
אויסגעלאשען יעדעס ליכט !

שטילער קינד מיינס ! איבער׳ן הויז
שווימט אן אדלער גרויס און לאנג,
ווי א שטאל־געדרעהטער שלאנג —
קריך פון וויגעל ניט ארויס ! . . .

שטילער קינד מיינס ! הינטער׳ן פעלד
געהען צוויי קיסרים אום
און פערוויסטען אומעדום,
און פערטיליגען די וועלט !

שטילער קינד מיינס, קיין געשריי !
די קיסרים קומען אן
אין די קרוינען אנגעטאן —
נוג ומגוג רופט מען זיי !

וויין נישט קינד ! עס קומען באלד
דיינע ברידער, העלדען צוועלף,
אויסגעלייזטע פון די וועלף,
פון א שווארצען צויבער־וואלד . . .

העלדען צוועלף פון איין געוויקס,
אלע הויכע, שטארק און שלאנק,
און די הערצער ריין און בלאנק —
אהן א שווערד און אהן א ביקס . . .

ריינע ברידער — שטארקע לייט:
כאפען וועלען זיי די צוויי,
גוג ומגוג — בינדען זיי
און פערשפארען ערגעץ ווייט. . .

און די קרוינען פון די צוויי
אויסטהון וועט מען, שענקען דיר,
און אין הויף, ביי'ן שוועל און טיר
וועסטו שפּיעלען זיך מיט זיי . . .

נייע איכה׳ס.

נייע „איכה׳ס“ קלינגען
אין דער גאנצער וועלט,
אין די שטעדט די רייכסטע
ברויט א שטיקעל פעהלט.

אלע ליעדער שווייגען,
פיעדעל, פלייט און הארף:
שטומע מענשען וואנדלען,
מיט א וועהטאג שארף.

שמאכטענד פאלען קינדער,
צו דער מוטערס שויס,
און פאר קינדער׳ס אויגען,
נעהען מוטערס אוים . . .

שרעקען אין די גאסען
טהיר און טויער צו . . .
אויף די שעהנסטע פלעצער,
שוועבט פון טויט די רוה . . .

ירמיהו׳ס גייסט האט
ווידער אויפגעלעבט
און זיין אלטע „איכה“
איבער לענדער שוועבט . . .

דער פוילישער טאָג.

אין אלט פערצייטישע קאָסטיומען
וואָס האָבען מיך די היים דערמאָנט,
האָב איך זיי דאָ געזעהן אין פּאַרליך,
כ'האָב זיי דערקאָנט און ניט דערקאָנט.

זיי האָבען בעטענד אָנגעקוקט מיך
און מיט א פושקע צוגעקלאפּט,
איך האָב דערמאָהנט און וואָס בעגריפען
און האָב צום טאָש זיך דאָך געכאפּט....

איך האָב אין פושקע אריינגעוואָרפען
ווי פיעל איך בין געווען אין שטאנד,
און האָב דערפיהלט דעם גרויסען חורבן
פון אונז, פון זיי איןביידענס לאנד . . .

איך האָב פערגעסען אלע לעהרען,
וואָס מ'האָט געפלאצט אין זיי, אין מיר ;
איך האָב געזעהן בלויז חורבות־הייזלעך
און אָרמע פויערטעס ביין טיר.

און קליינע קינדער אויף די שויסען
ביי בריסט אָהן מינדסטען טראָפּען מילך
און אלטע פויערים פערשמאכטע
און פון דער גסיסה לעצטען הילך ;

און פעלדער לאנג שוין ניט געשניטען
און בוימער לאנג שוין אויסגעהאקט,
און קברים אויף דיביידע זייטען,
פון אלטען, ווייטען וויסטען טראקט . . .

א וועלט-חלום.

אך, דאָס וואָס קומט פאָר איז א חלום, מיין פריינד,
א גרויזאמער חלום, אַ שווערער;
ס'איז נאכט אויף דער וועלט און אונז חלום'ען פיינד —
זיי קומען אלץ מעהרער און מעהרער . . .

זיי קומען פון לענדער פון פינסטערע אָן,
און ברומען און רוישען און שאַלען;
זיי טשעפּען זיך איינס אָן די אנדערע אָן
און ווערען פערבלוטיגט און פאַלען . . .

און ס'עפענט די ערד אויף איהר פינסטערען מויל
און שלינגט זיי איין גיך, ווי א חיה . . .
און ס'קומען אָן אנדערע בייזע מיט גרויל —
און ס'קומען אַלץ מחנות אָן נייע.

און ווערען אַלץ ווילדער און ס'וואקסט זייער וואוֹט
און ס'קלינגט, ווי פון אַבגרונד, א לאַכען . . .
און וויעדער פערשליענגט זיי די ערד מיט'ן בלוט — —
אֵי, שרעקליך! . . . דו קענסט ניט ערוואכען! . . .

א בריעף צו דער ליעבסטער.

מיין ליעבסטע, דעם בריעף וואס איך שיק דיר,
ער וועט צו דיר איצטער ניט קומען:
עס זיינען די באהנען און שיפען
מיט שווערע קאנאנען פערנומען.

דאס ווארט מיינס האט איצטער קיין פלאץ ניט.
דאס ווארט פון געפיהלען און ליעבע:
מיין ליעבעסטע! דעם בריעף וואס איך שיק דיר
קען טרעפען איהם אונגליק און סיבה.

עס קען א הארמאט איהם בעגעגענען
און ווערען גלייך וועט ער צושאסען:
און ס'וועלען די ווערטער די שעהנסטע
מיט מענשליכע בלוט זיין פערגאסען..

די ווארימע ווערטער פון ליעבע,
מיט בלוט קענען ווערען פערטרונקען;
און ווערען אין ים אין דעם טיעפען
אויף אייביג, אויף אייביג פארזונקען...

און אפשר וועט גאר א גראנאט איהם
מיט העלישען פייער אנצינדען,
און ס'וועלען די ווערטער פון ליעבע
אין רויך און אין פלאמען פערשווינדען!...

לשנה טובה.

לשנה טובה אייך, ברידער, אין שלאכט,
אין פינסטערער נאכט! . . .
ווער איהר עס דערהערען? —
פערטויבט ווערט עס ווערען
דורך פויקען, סיגנאלען,
דורך טראמפלען פון פערד,
דורך ווילדען געשרעה,
דורך קרעכצען און וועה,
וואס שניידט דורך די ערד
פון די וואס זיי פאלען . . .

לשנה טובה!
איך רוף שטארק און הויך — — —
מיין רוף קומט צוריק
אין פולווער און רויך . . .

* * *

לשנה טובה דעם איד דעם סאלדאט,
וואס שטעהט אין די רייהען
פון פרעמדע ארמעען,
און פעלדער ווילד־פרעמדע
פון זיין בלוט ווערען זאט...
און אויב ס'האט פאר קיינעם
קיין ציעל ניט דער קריעג,
איז דאפעלטער צוועקלאז
פאר איהם יעדער זיעג . . .

* * *

לשנה טובה, דיר, אָרימער ברודער!
העב הויך אויף דיין זעבעל
און ציעל אַן אַ זייט!
דו זאָלסט ניט אין רויביגען נעבעל,
אין ראש און געוודער,
אין פינסטערער צייט,
ניט טרעפען, ניט טויטען
דיין אייגענעם ברודער....

* * *

לשנה טובה אייך אַלע אין שלאַכט!
איהר מיעדע און מאַטע
און זעלטען ווען זאַטע,
און זעלטען בערוהטע ביי נאַכט.
אייך יונגענקע בלומען
מיט טרוקענע גומען,
מיט ליפּען פערברענטע און פערשמאַכט...
אַ, איהר, וואָס אין קורצען דרימעל
אונטער אָפענעם הימעל
איהר האַלט די געליעבטע אין שוים...

איהר ווילט זי אומאַרמען,
נור פּלוצלונג א ליאַרמען,
מען וועקט, און דער חלום איז אויס...

* * *

לשנה טובה אייך,
איהר, וואָס איהר יאָגט
דורך בערג און דורך טאָלען,
און זאָמדיגע וועגען;
און הינטער אייך געהט,
דאכט זיך, עמיץ און קלאָגט,
און פאָרענט אייך געהען אנטקעגען
די אויגען פון אייערע געליעבטע
פערוויינטע, בעטריעבטע,
און בעטען און פרעגען:
אָ, טייערע! זאָגט אונז
צו וואָס און וואוהין? . . .

. . . .

לשנה טובה . . .
עס מישט זיך דער זין . . .

די געפאנגענע טויב.

פון אַ לאַנד אַ קאַלטען,
 וואו די שדים שאַלטען —
אַ געוויין פערשפּרייט זיך
אימיצער פערגעהט זיך.

ס׳ קלאַגט די טויב די ווייסע,
די שוין לאַנג געגאַרטע,
דאָרטען אַ פערשפּאַרטע —
(ווי אין בוך אַ מעשה!)

אין אַ שטיין געבונדען
דאָרט פון אַ ניט־גוטען —
איהרע אויגען בלוטען,
איהר פליגעל — וואונדען.

הערט איהר ניט דאָס ברומען
פון אַ טויב געפאַנגען?
האָט איהר איהרע קלאַנגען
ציטריג ניט פערנומען?

ווי די שופרות בלאָזען
פול מיט שרעק און בענגען!
ווער פאָרט וועט זיך לאָזען
גלייך די טויב אונז ברענגען?

ווי די ראַבען שרייען
רויבעריש און בלוטיג;
קיינער איז ניט מוטיג
געהן די טויב בעפרייען!...

נייע צייט רעכענונג.

מ׳האָט אָבגעצעהלט צוואנציג יאָהר הונדערט,
לויט ס׳צעהלען די קריסטען אצינד,
אַ הערט איהר אין לופטען די קרעכצען
אַ, הערט איהר ווי ס׳יאָמערט דער ווינד!

אַ, זעהט איהר דעם פּעך שווארצען רייטער,
דעם טויט, ווי ער יאָגט זיך אין טאָל... —
אַ, טויזענד נייגהונדערט און ווייטער,
לויט נייער, לויט קריסטליכער צאָל!...

די צאָהל איז איצט בטול געוואָרען,
די וועלט איז צוריק וויסטעניי...
נו, מוזען מיר צעהלען די יאָהרען
איצט אָנהויבען גאָר אויף דאָס ניי...

דאָס קינפטיגע יאָהר קומט משיח —
זיין הארץ איז אַ קלאָרס און אַ ריינס —
און ניי וועט דאן ווערען דער לוח:
דאָס יאָהר וועט זיך צעהלען פון איינס...

ביים בארג סיני.

(ביים בארג סיני קומט פאָר
פירטירליכע קעמפפע).
פון די מלחמה נייעס.

ס'קראכט דער שטורעם ווילד און ווילדער;
גאנצע וואָלקענס רויך אין זיילען;
פלאַמען־פייער און געפילדער
ציהען, ציהען זיך פאר מיילען;
און דער ליארעם און דאָס ברומען! —
מחנות לויפען, מחנות קומען —
מחנות הויבען זיך און פאַלען,
שופרות רוישען, שופרות שאַלען;
און דער ווירוואר און די מורא! —
ווער בעקומט א נייע תורה?
און דער אַלטער בארג, דער ריעז,
ער בעגרייפט ניט וואָס דאָס איז.

דער בארג סיני בליקט פערוואונדערט:
וואָס געשיעהט עס דאָ אצינדערט?
ווי ער ציטערט, ווי איהם שרעקט! —
ווער האָט איהם פון שלאָף געוועקט?!
אויב א תורה גיט מען ווידער, —
וואָס־זשע שלאָגען זיך די ברידער?
און וואו איז ער גאָט אין הימעל.

קומט ניט שטילען דעם געטימעל?
וויל פון טראָן אראָב ניט שטייגען
מיט איין וואָרט זיינס מאכען שווייגען.
און אויך משה וואו איז איצט? — — —
שאַ — עס דונערט און עס בליצט!

און אַ בת קול הילכט אראָב
פון דעם הימעל ענטפערט אָב:

סיני, סיני! אוים דיין שלום:
וואָס דו זעהסט דאָ איז קיין חלום
אלץ געשיעהט עס אויפ׳ן וואָהר.
ווי צוריק — דריי טויזענד יאָהר!
דאָך קיין תורה, קיינע לעהרען!
ניין, זיי קומען אלץ צושטערען!
האָבען דאָרטען שוין פערלענדעט
אַלע תורות און געשענדעט!
אויסגעראָטען שטעדט און לענדער
און צוריסען אלע בענדער.

איז געוועזן זיי אלץ נאָך קארג —
האָבען זיי דערגרייכט דעם בארג,
וואו גאָט׳ס רייד האָט העל געפלאָסען
און מיט בלוט איהם רויט פערגאָסען
און דער שונא וועט באלד ברומען:
„דעם בארג סיני איינגענומען!
היי, איהר פעלקער שלאָגט און רויבט —
איצטער איז שוין אלץ ערלויבט! . . .“

דער באל נאָכ׳ן זיג.

(צוקונפט פאַנטאַזיע).

די האנדלונג קומט פאָר
אין בלוטיגען יאָהר.
אין וואַסער׳ן לאנד —
דערווייל אונבעקאנט.

א גרויסער זאַל
געגרייט צום באַל,
לכבוד די זיעגער,
די טאפּפערע קריגער,
וואָס האָבען ביז איצט
בעשירעמט, בעשיצט
מיט מוטיגער האנד
פון שונא דאס לאנד.

דער קריעג איז צו ענד!
דער פיינד איז פערלענדט.
פערטריבען איהם־העט!
פערוויסט זיינע שטעדט,
און מענשען געפאנגען,
און זקנים געהאָנגען,
און שיפען געזונקען,
און מאנשאפט דערטרונקען
און ענדליך בעגליקט —
און ענדליך בעזיעגט.

נון זיינען מיט שמחה
אין זאַל אָנגעקומען
פון לאנד אלע טעכטער —
בעציערטע אין בלומען.

די אויגען — זיי ברענען,
די אויגען — זיי גלאנצען,
די פיס אונגעדולדיג
זיך הויבען צום טאַנצען.

„וואו זיינען די העלדען,
די העלדען די בראווע ? . . .
די מיידלאַך, די יונגע,
די טעכטער פון חוה.

זיי זיינען ׳זוי דורשטיג !
די הערצאלעך קלאפען ;
ווי וואָלט יעדע גערן
אַ העלד ארומכאַפען.

און פליהען צוזאמען
מיט איהם ווי אין ווירבער,
זיך פיהלען אין ארעם
ביי איהם אזוי זיכער.

זיי קומען ! זיי קומען !
אָ, מורא ! אָ, שרעקען !
ווער ס׳קומט אַן אויף איינעם
און ווער אויף צוויי שטעקען.

ביי אנדערע זיינען
די קעפּ נאָך פערבונדען,
און טייל קומען אָן־עט
מיט אָפענע וואונדען.

ביי איינעם די אויגען
מיט ווילדקייט זיי פינקלען,
ער זוכט און ער נישטערט
ארום אין די ווינקלען.

ער דראָהט מיט די פויסטען
און הויבט אָן מארשירען,
אזוי ווי מלחמה
געוואָלט וואָלט ער פיהרען.

און באַלד ווערט ער ווילדער
און הויבט אָן צו שרייען:
„מיר מוזען די קריעג נאָך
אויף ווידער בענייען!“

וואו טאַנצען, ווער טאַנצען!
די מיידלאָך צולויפען,
און ס'הערט זיך אַ שלוכצען
אין הייזער און הויפען . . .

שפּעטער.

עס װעלען די פעלדער נאָך גרינען,
דאָך ניט פאַר די פאַרלעך פערליעבטע,
דאָרט װעלען בלויז טרערען דאַן רינען
פון מענשען מיט הערצער בעטריעבטע.

עס װעלען ניט קומען שפּאַציערען
קיין חתן און כלה, װי דאמעלט,
און אונטער די בערג װעט מען שפּירען
א קבר — פון טויטע פערזאמעלט.

אַן איינזאמע מיידעל װעט קומען,
מיט טרויער אין הארצען פערשלאָסען,
און װעט אין די גראָזען און בלומען
דערזעהן דאס געשטאַלט פון איהר חתן.

קינדער־שפּיעל.

א, פון לאנגווייליע און אומעט
פריהרט די נשמה ;
קינדער, קומט, — מיר וועלען שפּיעלען
אין מלחמה.

יאשקע, ווילסט א קיסר ווערען —
ביזט אַ מילדער !
זאָל א קיסר ווערען חיים —
ער איז ווילדער.

נעהם־זשע, ווילדער חיים, קעניג,
גרייט זיך, גרייט זיך !
זעהסט ווי יעדער חדר־אינגעל
לאַכט און פרעהט זיך.

אך, א קיסר וויל ער האָבען,
ס׳וועט זיין פרעהליך !
רוף־זשע אַלע צו מלחמה —
גיבער, מלך !

אויפ׳ן פעלד...

אויפ׳ן פעלד און גראָבען
פליהען אום די דאָבען,
אין דעם רוים דעם פרייען,
פלאטערן און שרייען.

אין דעם דור הפלגה
איז ביי זיי א חגא,
חגא ביי די ראָבען, —
ווי פיעל גוטס זיי האָבען!

פעלדער אויסגעזועטע —
טויטע אויסגעשפרייטע
ערשט נאָך דעם אלארם!
אלע קערפער ווארעם.

נייע מחנות שוועבען! —
ווי א שווארצער זיעגעל
לעגט זיך יעדער פליעגעל
אויף א יונגען לעבען.

ווייסער טויב פון שלום.

ווייסער טויב פון שלום,
קום פון ערגעץ אָן,
און פון אייביג פריעדען
זאָג די בשורה אָן!

ס'פאלט דאָס הארץ פאר פחד
און פאר אנגסטען איין,
און מיט שרעק מיר פרעגען:
וואָס וועט ווייטער זיין?

ווי די שאָטענס וואנדלען
אויף דער ערד מיר אום;
ס'ריידען די ק א נ אָ נ ע ן
און דער מ ע נ ש א י ז ש ט ו ם...

ברידער נעגען ברידער —
און דער האס איז גרויס!
ווייסער טויב פון שלום,
קום און לייז אונז אויס.

ווייסער טויב פון שלום,
פאַרזיכטיג דאָך זיי,
דען די לופט, דער הימעל
איז אויך איצט ניט פריי:

זעהסט א טייוועל פליהט דארט
אין דער הויך ארום:
אייזען — זיינע פליגעל,
פייער — איז זיין ברום!...

מייד איהם אוים דעם טייוועל,
היט זיך פאר איהם גוט:
דיינע ווייסע פליגעל
שמירט עס אוים אין בלוט...

אַרבייטסלאָזיגקייט.

ניין, זאָגט איך וואָס איהר ווילט, — איך קען עס ניט
פערשטעהען:
איך הער דורך שטאָדט און לאַנד, ווי ס'טראָגט זיך אַ געוויין:
„דאָס פאָלק איז אַרבייטסלאָז" — מיין גאָט, דאָס איז
דאָך גוט!
ווען אַרבייט איז ניטאָ, דאַן לעבט איך פריי, בערוהט,
דאַן מאַכט אַ יום־טוב איך, דאַן מאַכט אַ פרייהייטס־פעסט,
און טהוט איך זיבער אַן, און טרינקט איך וואויל און עסט...
די אַרבייט איז דאָך פלוך — צייט אדם און די שלאַנג! —
(די קללה ציהט זיך שוין פון פרשה בראשית לאַנג! . . .)

ניין, זאָגט איך וואָס איהר ווילט, ס'בעגרייפט ניט מיין
פערשטאַנד:
צי האָט אַ שונא בייז בעפאַלען אונזער לאַנד;
צי איז אַ היישעריק בעפאַלען אונזער פעלד;
צי האָט דער גוטער גאָט מיט רעגען, זון געפעהלט . . .
צי האָט אַ פייער דען די תבואות אונז פערברענט?
וואָס שמאַכט אַזוי דאָס פאָלק און לאָזט אַראָב די הענט.
צי איז קיין ברויט ניטאָ, קיין קליידער צו גענוג?
וואָס הונגערט, פריהרט דאָס פאָלק? — איך בין פערשטעהן
ניט קלוג!
קיין אַרבייט איז ניטאָ! . . . עס שלאָפט פון פאָלק
די קראַפט! . . .
דאָס הייסט: דאָס אַרבייטס־פאָלק האָט טעג און נעכט געשאַפט!
געשאַפט מיט פלייס און שווייס, פערשווענדעט זיין זאַפט
און בלוט

און האָט צופיעל געשאַפט . . . אָך, דאַרף דאָך איצט זיין גוט !
ס׳האָט קליידער אָנגענעהט, ס׳האָט הייזער אָנגעבויט,
ס׳האָט פעלדער אָנגעזייעט, ס׳האָט אָנגעדראָשען ברויט . . .
וואו ליגט עס אלץ איצינד, ווער האָט עס אלץ פערשפּאַרט ?
וואָס בלאָנזשעט אום דאָס פאָלק, פערהונגערט און פערדאַרט ?...

מלחמה-בריעף.

עס קומען שוין בריעף אַן
פון יענער זייט מעער;
אך, אימליכער אות איז
אַ בלוטיגע טרעהר...

דאָס שרייבען די שוועסטער,
פערהונגערט, פערשמאכט. —
(די ברידער זיי זיינען
אוועק אין דער שלאכט!)

דאָס שרייבען די מאמעס
צו זייערע זיהן. —
(די טאַטעס — אוועק אלע
אין קריעג — דאָרט אהין!...)

דאָס שרייבען די באָבעס
מיט טרעהרען שטאַט טינט;
אַ בלוטיג געלעכטער —
דער זיידע — ער „דיענט"!)

* * *

אַט האָט איהר אַ מוסטער —
אַ בריעף פון אַ פרוי.—
זי שרייבט און עס לעזט זיך
בערך אזוי;

„איך וואלט אייך געשריעבען
פון צרות א סך —
מען מוז אבער רוסיש,
איך קען נים די שפראך...

„איך שיק אהן א מארקע,
זיים מוחל — בעצאהלט...
ווי וואלט איך אצינדער
ביי אייך זיין געוואלט!...

„עס קומען „זאפאסנע” —
דאס שטערטעל זיך שרעקט...
(דא קומט נאך א שורה —
פון צענזאר פערמעקט...

וואס זאל עס בעדייטען?...
פיעלייכט א פאגראם?...
אך, ס׳האט אונזער אונגליק
קיין גרונד און קיין תהום!...)

„מיר שרייבט דער אפטייקער —
ער הינקט אויף איין פוס,
א־נים וואלט ער אויכעט
אין קריעג זיין געווים...

„ניטא איצט קיין יחום —
אפילו דער גביר,
ר׳ אייזיק — ער טראגט איצט
דעם קייסער׳ס מונדיר...

„א איד איבער זעכציג...
האָט איינינקלעך צוויי —
מען זאגט, אז ער דינט איצט
צוזאמען מיט זיי..

„דעם גרויסען בית־מדרש
געדענקסט פון אמאָל...
געמאכט האָט מען איצטער
פון איהם א שפּיטאָל...

„דער רב האָט גע׳פּסק׳נט,
אז כלומרשט מען מעג...
(אזוי ווי עס וואָלט איהם
ווער געבען א פרעג...)

„נאָר אונזער בית־עולם —
אזוי רעדט מען אין שטאָדט —
איהם וועט מען ניט טשעפּען...
בעהיטען זאָל גאָט!...

„וואו וואָלטען מיר איצטער
די צייט דען פערבראכט?
מיר ליעגען דאָרט אָפ׳עט
ביז שפּעט אין דער נאכט...

„ווייל ערשטענס איז טאָקע
דאָס הארץ אזוי שווער...
און אויך איז דאָס לעבען
דאָרט זיכערער מעהר"...

וועלט-פּרושים.

מיר זיינען פון וועלט די פּרושים,
מיר עסען ביי פעלקע בלויז „טעג" ;
מיר זיינען זיך עוסק אין תורה,
די פעלקער אין קריעג, אין געשלעג.

מיר האָבען ביי רוסלאנד אַ „מאָנטאג"
אַ ביטערער טאָג, וואָס ער גיעט :
דאָס ברויט איז געזאלצען פון טרערען,
ער צעהלט יעדער ביסען און היט.

מיר געהען מיט רוקענס געבויגען
און גלאָצען די אויגען צו גאָט,
און זי, די בעוואפענטע אומה,
זי מאכט אונז צו שאנד און צו שפּאָט . . .

און טוישען מיר אוים אונזער מאָנטאג,
די אומה, די צווייטע, זי אויך
פערגינט ניט דעם ביסען און קרימט זיך,
און זעטיגט אין קיך אונז מיט רויך . . .

און קריגען אַ טאָג מיר אַ רייכען,
און כאַפּען אַמאָל אויך אין באר, —
פערלאנגט מען פון אונז, אז מיר זאָלען
די נשמה זיי געבען דערפאר . . .

מיר זיינען פון וועלט די פרושים,
אויף „טעג" ביי די פעלקער בעשטעלט,
דאָ מאָנטאג, דאָ דיענסטאג, דאָ מיטוואך, —
אַ שבת, אַ שבת — בלויז פעהלט! . . .

שלח מנות

כ׳טראָג זיך איבער צו די ברידער,
איבער׳ן ים אוקינוס:
ווי זיי שיקען אין מלחמה
דאָרטען שלח־מנות...

פרימער זייט איהר ווי געוועזען
אין די פינסט׳רע ווינקלען:
(גאָלד וואָס מעהר עס ווערט געלייטערט
מעהרער וועט עס פינקלען).

שלח־מנות איז א מנהג —
איהר וועט איהם ניט שטערען —
וואָס־זשע קריגט איהר אין די לענדער
דאָרט פון בלוט און טרערען?

פּאָמעראַנצען און ציטרינען —
זאָל איך עס דען גלויבען,
דאָך צי קענט איהר אזא לוקסוס
איצטער זיך ערלויבען?

ווען א שטיקעל ברויט צו קריגען
איז ניטאָ אין גאַנצען,
זאָלט איהר טראכטען פון ציטרינען
און פון פּאָמעראַנצען!

פּאָמעראַנצען . . . ס'וואָלט געוועזען
גוט מיט זיי זיך לאָבען,
אָבער זאָלץ אביסעל מוזט איהר
נויטיגער נאָך האָבען.

און א קליינעם שטיקעל צוקער
ווען איהר קריגט אצינדער,
צו דערוואַרמען, צו דערקוויקען
די פערשמאַכטע קינדער !

כ'טראָג זיך איבער צו די ברידער
בילדער זעה איך העלער :
ס'לויפט א אינגעלע א בלאַסער
טראָגט אין האַנד א טעלער.

נאָך, אין הויז פון אַלע מאַנסביל
איז בלויז ער געבליבען :
שלח מנות צו דעם זיידען,
טראָגט ער צו דעם ליעבען.

זיידע ! זיידע ! הויבט דאָס אינגעל
לוסטיג זיך צו מאַכען
שלח־מנות פון דער מאַמען —
לויטער גוטע זאַכען !

דעקט דער זיידע אויף דעם טעלער :
וואָס פאַר א פערמעגען :
זאָלץ זעקס קערנער, צוויי בראָק צוקער !
הויבט ער אָן צו פרעגען :

„וואו האָט דאָס דיין מאַמע איצטער
אזוי פיעל געקריגען?“
הויבט דאָס אינגעל אָן צו פּלאפּלען
ליגען איבער ליגען.

און דער אַלטער גוטער זיידע
קנייטשט נאָך מעהר דעם שטערען:
עפּעס רעכטס צוריק צו שיקען
וויל ער ערשט בעקלערען.

און ער זוכט אין אַלע ווינקלעך
שפּרייזט אין די פּאַנטאָפעל:
„פאַר דער מאמע שלח־מנות
שיק איך צוויי קארטאָפּעל“ . . .

פליהט דאָס אייניקעל מיט שמחה
צו דער מאַמע שנעלער:
מאַמע, מאמע — צוויי קארטאָפּעל!...
גלויבסט ניט? — זעה אין טעלער.

און די מאַמע קוקט אין טעלער:
„אמת, אויף נמנות“! — — — — —
אזוי שיקען זיי זיך דאָרטען
איצטער שלח־מנות! . . .

די הוים.

פראָלאָג.

עס ציהט מיך צום אַלטען, צום אַלטען,
צו דעם, וואָס מען רופט עס פערצייטען,
וואָס ווינקט און וואָס רופט פון א ווייטען
דאָך נאָהענטען לאנד אין גרינסען בעהאַלטען . . .

און דאָס וואָס איז לאנג שוין בעגראָבען,
דאָס לעבט אין געדאנק:
ביזט תמיד ווי קראנק
פאר בענקשאפט צוריק עס צו האָבען! . . .

שבת פארנאכט

. . . געדענקסטו די צייטען פון דאמעלט:
א ליעבער, א שבת פארנאכט;
עס האט אין איין הויז זיך פערזאמעלט
די יוגענד און פרעהליך פערבראכט.

עס זענען געווען דארט פיעל יונגען
און מיידלעך א סך, גאר א סך...
מיר האבען געטאנצט און געזונגען,
פערגעסען דעם וואכיגען שמאך.

ווי גרויס איז געוועזען די שמחה:
א פרייהייט, א פרייהייט אהן ברעג!
דער טאטע אוועק איז צו מנחה,
די מאמע צו שכנות אוועק.

די וועלט איז דאך אונז'רע אין גאנצען:
דער טאטע זאגט תהלים אין שוהל . . .
און שטערט ניט צו זינגען צו טאנצען,
מיר ווערען פאר שמחה ווי דול.

נאר באלד הויבט אן דונקעלער ווערען,
מיר קוקען אין פענסטער ארויס:
עס ווינקען אין הימעל דריי שטערען
און שעפטשען: דער שבת איז אויס . . .

און ביילקע, די טאָכטער, ווערט קיהלער,
און ווענדט זיך ווי דורך א געוויין:
חברים און חברטעס! שטילער!
דער טאַטע — ער קומט באלד צו געהן!

די יוגענד צוגעהט זיך פאמעליך,
דאָס הויז — ווי אַהן פייגעל א נעסט!
און דאָ וואו געוועזן איז ערשט פרעהלעך —
אַן אומעט, א דריקענדער פרעסט!...

מיין היים.

(אַן ענטפּער צו די „זוכער“ אַ היים פאר אידען)

כ'בין אַ שטעדטעל'דיגער איד
און איך שעם מיך ניט דאָס זאָגען,
און איך קען עס ניט פערטראָגען,
ווען זיי זאָגען מיר, אַז ניט!

דאָרט האָב איך פערבראַכט פיעל יאָהר
אין אַ וויבער קליינעם שטיבעל;
איך ווער בייז און האָב פעראיבעל
ווען איהר רופט עס גלות גאָר!

איך האָב ליעב מיין אַלטע היים
און איך זאָג עס אייך אויסדריקליך,
אַז געשפּיעלט האָב איך זיך גליקליך
ביי די פריזבעליך פון לעהם.

„מילך און האָניג“ — יאָ געוויס.
אַלץ איז אין דער היים געוועזען,
ניט אין חומש בלויז געלעזען.
מילך און האָניג — אָך ווי זיס!

„אַהן אַ לאַנד בין איך“ — נישט וואָהר!
דאָס וואָלט דאָך געוועזן אַ בושה!
אונזער שטיבעל איז בירושה
פון אַז אַלטער זיידען גאָר!

אין מיין שטעדטעלע די שוהל —
הערט און שטוינט און בלייבט פערוואונדערט ! —
שטעהט שוין יאָהרען זיעבען הונדערט
און מיט קדושה איז זי פול.

אָהן טראַדיציעס, זאָגט איהר, — ניין !
ס׳איז אַן אויסגעטראַכטע מעשה :
פרייטאָג עסט מען בולקעס ווייסע,
שבת עסט מען פיש מיט כריין !

אָדר.
(א הײמיש בילד)

ס'איז דער אדר שוין געקומען,
אויס פון פראָסט און קעלט צו שווידערן!
און די וואסערליך זיי ברומען
און זיי רױשען און זיי פלוידערן.

פון די דעכער קען מען הערען
ווי די טראָפּען טריפען, פליעסען;
און עס דאכט — דאָס זענען טרערען,
פריידענס־טרערען דעכער גיעסען.

אויף די פריזבעס, אין די הויפען
שפּיעלען „רייזעליך", אברהמלעך",
און זיי האנדלען און זיי קויפען
אין די כלומרשט'דיגע קרעמלעך.

און די זון זי ווינקט פון הימעל:
כ'וועל אייך שיקען שטראהלען הייסע,
האנדעלט שטיל נאָר, אָהן געטימעל
און ניט שלאָגט זיך, ווי די גרויסע.

אנשטאָדט געלד — האָט איהר גאָר שערבלעך —
וואָס־זשע זאָל אייך, קינדער, ארען?
מיט די עכטע געלד, די קערבלעך,
שפּיעלען זיך די „גרויסע" נאַרען . . .

די ווינד-מיהל

אך, וואו איז די ווינט־מיהל פון צייטען פון אלטע,
פון גוטע, אמאליגע יאהרען,
וואס האט אזוי פריינדליך געגריסט מיט די פליגלען,
בשעת מ'איז פערביי איהר געפאהרען !

א זאמדיגער וועג און דער שטויב שטעהט אין זיילען,
די זון שטעהט אין הימעל אין טיעפען,
דאס פערדעלע לויפט זיך און שפרינגט און טאנצט־אונטער
אזוי ווי געוואלט וואלט ער שטיעפען !

דערזעהסטו די ווינט־מיהל אין פעלד פון דער ווייטען,
אן איינזאמע, הויכע און טריעבע ;
זי גריסט דיך מיט וועה און עס דאכט זיך זי בעט זיך
א ביסעלע פריינדשאפט און ליעבע . . .

אליין געבעך שטעהט זי, אהן בוימער, אהן שאטען,
אליין אין דעם פעלד אין דעם שטילען.
אך, וואלט דאך איהר חבר, דער ווינט, איצט געקומען
מיט איהר זיך אביסעל צו שפיעלען !

אך, האט זי געבענקט נאכ'ן ווינט, נאכ'ן גוטען,
וואס זאל זי אביסעל דערפרעהען,
ער זאל איהרע פליגעל, די עלענדע פליגעל
אומארמען, זיי זאלען זיך דרעהען.

און זאָל זי אים שטאַנד זיין דאָס מעסטעלע קאָרן
צעמאָלען פאַר'ן אָרימען פויער . . .
און פלעגט אמאָל לענגער דער ווינט זיך פערזאמען
אין ווינט־מיהל געשטאַנען פול — טרויער . . .

פסח.

גאַנצער ווינטער אין מיין הארצען
איז געוועזען גליטשיק, חשך.
ס'האָט דער פריהלינג זיך בעוויזען
און אין הארצען איז איצט פסח . . .

אויסגערוימט פון דאָרט דעם חמץ,
אַלץ, וואָס ס'איז געוועזען זויער.
אויסגערוימט די שימעל־זאָרגען
און דעם אַלטען, קאַלטען טרויער.

כ'פּיהל אַ סדר אין מיין הארצען,
ריין און ליכטיג גאָר אַ וואונדער:
קום, מיין ליעבסטע, אין מיין הארצען —
זיי די מלכה דאָרט אצונדער! . . .

דאָס טייכעל

ווי שען איז געוועזען דאָס טייכעל,
וואָס האָט זיך אין שטעדטעל געפונען;
ביי'ן ברעג איז א בוימעל געשטאַנען
און האָט זיך חלומות געשפּונען.

ווי קליין איז דאָס טייכעל געוועזען
און רוהיג איהר וועג זיך געגאַנגען;
און קיינמאָל געהאַט קיין בעגעהרען
דעם ים, דעם אוקינוס, דערלאַנגען.

אַ רוהיגע, שטענדיג אַ שטילע
און קיינמאָל ארויס פון די ברעגען,
און האָט ניט געשטורעמט אויף דעמאָלט
ווען פול פלעגט איהר מאַכען דער רעגען.

האָט קיינמאָל קיין מענשען דערטרונקען,
האָט קיינעמס קיין לעבען פערנומען . . .
אַ פריינדליכע פלעגט זי עמפּפאַנגען
אַ יעדען, וואָס פלעגט צו איהר קומען.

שפוך חמתך.

שפוך חמתך על הגויים !
די, וואס האבען ניט פערשטאנען
יענע גאולה פון מצרים,
די בעפרייאונג פון טיראנען !

וואס זיי האבען דיך געצוואונגען
אין די קעלערן און הייהלען
זיך בעהאלטען און פון פרייהייט
זיינע קינדער צו דערצעהלען . . .

שפוך חמתך על הגויים !
וואס פערשטעהען ניט גאטס נאמען,
און דער פסח און דער פריהלינג
דיענט א צייכען פאר פראגראמען . . .

ווייל זיי האבען אין די כוסות
דיר געגאסען שרעק און סם,
און פערפלעקט דיין ריינסטען יום־טוב
מיט א בייז־עלילת־דם . . .

שבת אין ניו-יאָרק.

דער פּאָטער קומט פרייטאג פארנאַכט
פון פינסטערען שאָפּ אזוי מיעד;
נאָר ס'האָט זיין נשמה ערוואַכט
און זינגט שוין איהר שבת'דיג ליעד.

די מוטער, די אָרעמע פרוי,
— צוקנייטשט פאר דער צייט דאָס געזיכט —
צוזיפצט זיך: ס'איז שפּעט שוין אזוי,
און נעהמט זיך צו צינדען די ליכט...

די קינדער — דערצווינגען שוין דאָ —
פערשפּיעלטע אין „באָל“ און אין „פּייט“,
דערפיהלען די הערליכע שעה
און ס'קוקען די אויגעלעך ווייט...

עס שוועבט פאר די אויגען די היים —
פערגעסען, פערגעסט זי זיך ניט!
און ס'דאַכט: עס צעבליהט זיך דער בוים
אויף מעדיסאָנס שטיינערנע סטריט.

עס ציהט זיי.

עס ציהט זיי צום שורש, עס ציהט זיי צום שטאם,
די אָרימע ברידער פון יענער זייט ים.
עס רוישט און עס ברויזט די געפונענע וועלט,
די נייע, די פרייע, אויף גיך אויפגעשטעלט.
עס ציהט זיי צו אונז און אונז ציהט צו זיי,
און קראנק זיינען ברידער אין וועלט־טיילען צוויי . . .

שמערען

(פראגמענט פון א פּאָעמא).

איך געה אין די רווישיגע
גאַסען פון שטאָדט:
די נאכט איז בעלויכטען —
ווי ליכטיג — מיין גאָט!

עס בלענדעט די אויגען
עלעקטרישע ליכט
און פייערען שפּריגגען
ארום דיין געזיכט.

אנאַנסען . . . אנאַנסען
אויף דעכער גאנץ הויך,
און איבער די דעכער
די פייערען אויך.

און איינע א מיידעל
פון פייער געמאכט,
זי טאַנצט אויף א לייווענט,
זי טאַנצט און זי לאכט.

און זונען און שטערען
פון מענשליכע הענט! —
איך האָב מיך צום הימעל
צום ארמען געווענדעט:

אין וואַלקען פערבאָרגען
האָט ער זיין געזיכט
און שעמט זיך צו ווייזען
זיין אייגענע ליכט.

איך האָב אַז מיין שטערטעל
מיין היים באַלד דערמאָנט:
און איז מיר געוואָרען
ווי ליעב און ווי נאָהנט!

די פינסטערע געסליך,
די לאָדען פערמאַכט,
עס הענגט איבער שטיבלעך
די דונקעלע נאַכט.

עס שלאָפען דאָרט אַלע
אין קוויקענדע רוה...
דו גייסט מיט דיין מיידעל
און טוליעסט זי צו.

דו זעהסט ניט איהר פּנים
און זי זעהט ניט דיינס,
אייך הויבט זיך אַז דאַכטען:
איהר ביידע זענט איינס.

מען זעהט ניט קיין הייזער,
מען זעהט ניט קיין וועג;
נאָר שטערענדליך אויבען
זיי ווייזען א שטעג.

דו הויבסט דיינע אויגען
צום הימעל ארויף —
פערזועט איז דער הימעל
מיט שטערען — אָהן סוף!

די שטערען די ווייטע,
זיי ווערען דיר נאָהנט;
מיר זיינען מיט פיעלע
פון לאנג שוין בעקאנט.

און קומט אָן דער שבת,
קומט אָן און פערגעהט...
דיין מאמע דיין ליעבע
ביי'ן פענסטער זי שטעהט.

זי קוקט אויפ'ן הימעל
און מורמעלט דערביי:
עס האָבען בעוויזען
זיך שטערענדלעך דריי.

ניין, איך וועל אהיים ניט פאָהרען —
כ׳שעם מיך ווייזען מיינע יאָהרען
פאר מיין געסיל, פאר מיין שטיבעל —
האָבען וועלען זיי פאראיבעל....

אח, זיי האָבען מיר ערצויגען
מיט א העלען בליק אין ד׳אויגען;
און זיי האָבען מיר געגעבען
מוטה און שטאָלץ צום וועג פון לעבען.

אויך האָב איך ביי זיי גענומען
קוואַלען ליעדער, האָפנונגס-בלומען
און א קאָפּ — געקרויזט, א שווארצען.
און פול ליעדער אין מיין הארצען...

און זיי וועלען מיר יעצט פרעגען:
וואָס האָסטו געטהאָן אין וועגען?
זעה ווי מיעד דו ביזט, פערמאטערט,
אלץ פערשווענדעט, אלץ געפּאטערט!

אין א גאַס אין מיטען שטאָט.

אין א גאַס אין מיטען שטאָדט
ליעגט א נעץ געביידען ;
ס'וואָלטען פיעלע לייט געוואָלט
די געביידען — מיידען . . .

קיינער שיקט די לייט אהין
דאָרטען צו פערשפּאָרען ;
גיין, זיי לויפען אין דער פריה
נאָר אליין די נאַרען . . .

נאָר אליין זיי שטעהען אויף,
ווי עס הויבט אָן טאָגען
און פון אַלע עקען שטאָדט
נעהמען זיי זיך יאָגען.

וואָלטען זיי ווי אנדערע
קלוג אזוי געוועזען,
וואָלטען זיי אין קוהלען פּאַרק
זיצען איצט און לעזען.

אָדער אין דער היים א בוך,
(דאָס וואָלט אויך דערלאַנגען
זיי א דיענסט) שפּאַצירען גאָר
וואָלטען זיי געגאַנגען.

אָדער אין אויטאָמאָבילס
וואָלטען זיי אומפליהען —
נאַרען אָבער מוזען דאָך
שטונדען גיין זיך מיהען.

ניין א האַלבע אייגענטליך —
מ'דאַרף דאָס ניט פערגעסען:
יעדער נאַר האָט אויסגעקעמפּפט
א האַלבע שעה אויף עסען.

בלויז א האַלבע שעה, אויב מעהר
ווערגט זיי שוין דער ביסען;
טאָמער לענגער עסט דער נאַר
ווייסט דער קלוגער וויסען.

פון די קלוגע איז אן אוהר
אַזא מין געשאַפען,
ציינט ער באַלד: פערשפעטיגט האָט
איינער פון די שקלאַפען . . .

און אַז ס'קומט די ענדע וואָך
ווען מען צאָהלט צו ביסליך
רעכענט מען די רגעס אָפּ —
און דאָס איז פערדריסליך . . .

אין די ווייטסטע לענדער.
(אידישע הימן).

אין די ווייטסטע לענדער
זיינען מיר צושפרייט —
יעדער טייל א רינגעל
אין דער לאנגער קייט.

ביי די אלע טייכען,
נישט פון בבל בלויז,
זיינען מיר געזעסען
זוכענדיג א הויז.

איצטער איז אונז טייער
גאר די גאנצע וועלט.
ס'שטעהט ביי ווייטסטע ברעגען
אונזערס א געצעלט . . .

איצטער איז אונז טייער
ווייכסעל און דער רהיין
און דער ברייטער דניעפער
רוישט אונז אויכעט שיין . . .

און דער פרייער האדסאן
ווינקט אונז פריינדליך צו
(דא, ביי זיינע ברעגען
קריגען מיר ערשט רוה !

וועלכע ליעד מיר הערען
איז בעקאַנט דער טאָן,
וועלכער טייך עס ריזעלט
וועהט א בענקשאַפט אָן.

וועלכע פאָהן עס פלאַטערט
גריסט זי אונז בעקאַנט,
וועלכע שיף עס זעגעלט —
צו אַ ברודער׳ס לאַנד !

באלאדען און מעשה׳לעך

די גאָלדערנע קייט.

(צום אַנדענקען פון י. ל. פרץ.)

אַמאָל איז געוועזען אַ גאָלדענע קייט,
ביי'ן פאָלק ביי דעם אלטען,
ווער האָט דען געוואוסט וואו געלעגען איז זי
פערשטויבט און בעהאלטען.

אַ טייל פון דעם פאָלק פערגעסען האָט לאַנג
זיין גרויסען פערמעגען,
און יאָהרען זיי זיינען פערגאנגען, די קייט
אין שטויב איז געלעגען.

דאָס פאָלק האָט צו פרעמדע געשטרעקט זיינע הענד,
ביי פרעמדע גענומען,
און יענע, זיי האָבען פעראכט אונז דערפאר —
ביז ער איז געקומען.

ער האָט אויסגעזוכט אונזער גאָלדענע קייט
פון דונקעלע ווינקלען,
ער האָט זי דערלאַנגט אונז . . . ווי ניי אויסגעשמיעדט
מיט אייביגען פינקלען.

עס האָט זיך דערוועקט אונזער יוגענד און שטאָלץ
ביי יעדען בעזונדער . . .
די גאָלדענע קייט איז בלויז איינער געוועזן
פון פיעל זיינע וואונדער...

צוויי ברידער.

אזוי און אזוי זאָל די מעשה זיך לעזען :
עס זיינען פערצייטען צוויי ברידער געוועזען.
אן עושר איז איינער געוועזען, דער אנד׳רער
אן אָרימער מענשעל, א שטענדיגער וואנד׳רער.
האָט איינמאָל דער ארמער געבראכט זיך צושלעפּען
צום ברודער צום רייכען — עס קען זיך נישט קלעפּען !
געוואָרען איז פול גאָר די הערצער ביי ביידען,
דאָך שווער איז געווען זיך פונאנדער צו ריידען.
— „וואָס מאַכסטו ?״ — דו זעהסט דאָך . . .— „וואָס מאַכסטו?
דו זעהסט דאָך!״
עס שמייכעלט דאָס פּנים — אין הארצען עס פרעסט דאָך . . .
און מעהר האָבען זיי ניט געקענט עפּעס פרעגען,
ווי שטיינער וואָלט ביידען אין הארצען געלעגען...
און האָבען זיך אָנגעקוקט ביידע פערשעמטע
און האָבען געשיידט זיך מיט הערצער צוקלעמטע . . .

ביינאַכט האָט דער רייכער גענומען בעקלערען :
פאר וואָס זאָל די רייכקייט אליין איהם געהערען,
און יענער — זיין ברודער — א דאַכלאָזער, מיעדער,
זאָל וואנדערען עלענד — זיי זיינען דאָך ברידער ! —
און האָט גאָר בשתיקה פון ווייב און פון קינדער
געשפּאנט פערד און וואָגען, געלאָזט זיך געשווינדער
זיין אָרימען ברודער דערגרייכען, דעריאָגען :
ער וועט איהם שוין אלעס דערצעהלען און זאָגען . . .
געיאָגט האָט ער איין טאָג, א צווייטען, א דריטען,
ביז וואן ער דערזעהן האָט א קרעטשמע אין מיטען.

אריין אין דער קרעטשמע דעם ברודער דאָרט קריגען.
אין קרעטשמע — האלב טונקעל, דאָך גוט, א פערגניגען...
דער קרעטשמער א איד אזא גוטער, א שטילער,
ער גיט איהם אָב „שלום“ און פרעגט איהם : וואָס וויל ער?
—איך וויל זעהן מיין ברודער—„אָט שלאָפט ער אין ווינקעל !...“
אין קאָפּ האָט דעם רייכען געטהון וואָס א פּינקעל.
עס האָט זיך דער רייכער בעטראכט, אז זיין ברודער
איז רוהיג און גליקליך... צו וואָס דער גערודער ? . .
וואָס איז ער געקומען מיט איהם זיך צו טיילען ?..
דאָס גליק פון דעם מענשען איז טיעף דאָך פערהיילען . . .
א פּאַלאַץ, א קרעטשמע — ווער קען אונטערשיידען,
דער עיקר די רוהע. דער עיקר דער פריעדען . . .
און ס'איז איהם געוואָרען א שאָד גאָר צו וועקען
דעם אָרימען ברודער אין מיטען דערשרעקען . . .
און האָט דאָרט דעם ברודער געלאָזען נאָך שלאָפען
אַליין איז ער שטיל און בגנבה אנטלאָפען . . .

די צויבערין.

איך הער ווי אן אָבקלאנג פון פינסטערע ווייטען,
עס וועבט זיך א מעשה פון דונקעלע צייטען.
א מעשה אן אלטע, פון חמעלניצקי'ס טעג —
עס רוישט פון קאָזאקען דאָס ווילדע געיעג . . .

צי האָב איך די מעשה, ווען קינד בין געוועזען
פון זיידען געהערט, צי אין ביכער געלעזען.
עס איז אזוי נאָהענט, עס איז אַזוי ווייט —
זי גלויבט זיך און פאסט זיך אין היינטיגער צייט...

* * *

עס פליהט א קאָזאק אויף זיין פערד,
עס טרייסעלט אונטער איהם די ערד:
און ניט אליין דער קאָזאק רייט —
א מיידעל האלט ער ביי דער זייט.

די האָר צופלאָסענע אין ווינד
זעהט ווי א מלאך אוים דאָס קינד . . .
דער טייוועל האלט זי דאָך אין האנד
און פליהען איז זי ניט אין שטאנד.

דער קאָזאק איז צו איהר דאָך גוט
און ווילד און ווילדער קאָכט זיין בלוט . .
ער פליהט מיט איהר אַהיים צו זיך
און זיינע ווערען דארף זי גיך...

און אַט איז זי אין קאַזאַקס צעלט —
אַ שטיבעלע אין מיטען פעלד
און פרעמדע בילדער אויף די ווענט
און פרעמדע ליכט אין ווינקעל ברענט . . .

דער קאַזאַק נעמט זי פאר דער האנד ;
זי איז זיך ווערהען ניט אין שטאַנד,
זי בעט זיך שטיל : לאַז אַפּ, לאַז אַפּ !
און זינקט איהר שענעם, שטאָלצען קאָפּ !

דער קאַזאַק נעהמט זי פעסטער אַן
און לאכט : וואָס קענסטו איצטער טאָן ?
דיין היים פערוויסט מיט פייער, שווערד,
האָסט קיינעם אויסער מיך אויף ד׳ר׳ערד...

„ — בלויז דיך אליין ? מעהר קיינעם איצט?“..
אין איהרע אויגען פייער בליצט . . .
איהר שטאָלצער קאָפּ האַט וואָס פערטראַכט
און רוהיג ווערט זי און זי לאַכט . .

— „מיין ליעבער, הער, ווי באלד אזוי,
בין וויליג איך צו זיין דיין פרוי,
דאָך מוז איך זאָגען ווער איך בין :
זייַ וויסען : כ׳בין אַ צויבערין ! . . .

דער קאַזאַק הערט זי אויס און שטוינט :
צי האָט די זאַך איהם גאָר געלוינט ! . . .
אַ צויבערין ביי זיך גאר אין שטיב. . .
דאָך האָט ער זי שוין צופיעל ליעב . . .

דאַן נעהמט זי אַן איהם פאַר דער האנד
און זאָגט: — „דו ווייסט. איך בין אין שטאַנד
פערצוויבערען דיך אויף אלע מאָל,
עס זאָל ניט שאַדען דיר קיין קויל“....

דער קאָזאַק שטעלט די אויגען אויס
און צווייפעל קוקט פון זיי אַרויס;
ער גלעט דעם שטערען און ער לאַכט:
זאָג ווי אַזוי וואָלסט׳ עס געמאַכט?

דאַן שמייכעלט זי צו איהם פערשייט:
איך האָב צו טהון מיט יענע לייט,
איך האָב אַליין פער׳כשוף׳ט זיך
און ס׳קען קיין קויל ניט טויטען מיך.

גוטמוטיג לאַכט דער קאָזאַק: ניין...
דאַן ענטפערט זי, פּרוביר אַליין...
אַט שטעהט דיין ביקס לאָד אָן און שיעס
און שאַדען וועט מיר ניט געוויס...

דער קאָזאַק טראַכט: דאָס איז כדאי...
ער לאָדט דאָס ביקס און ציעלט זיך פריי.
דאָס מיידעל שטעהט פונקט ווי פערשטאַרט,
דאָך שמייכעלט זי צו איהם און וואַרט..

אַ קנאַל פון ביקס... געטראָפען גלייך...
דאָס מיידעל ליעגט אין בלוט אַ טייך..
דער קאָזאַק פאַלט צום קערפּער צו
און קריצט די צייהן: ו ו י פ א ל ש ביזט דו!...

יוסף חסיד.

א.

גענאַנגען איז יוסף דער חסיד אַמאָל
אין וועג, צווישען בערג, צווישען פעלדער און טאָל . . .
אַרום איז געווען אַזוי אַנגענעהם גוט,
די ערד און דער הימעל — זיי האָבען גערוהט !
אַזוי געהט ער און געהט אין מחשבות פערטראַכט
און לויבט דעם בעשעפער, וואָס האָט אַלץ געמאַכט,
און פליסטערט אַ תפלה און מורמעלט אַ ליעד,
און געהט זיך אַלץ ווייטער, און ווערט גאָר ניט מיעד . . .

ב.

און וועלענדיג, גרייכען אהין זאָל זיין לויב,
האָט ער צו דעם הימעל געגעבען אַ הויב
די אויגען די קלאָרע, ווי שפּיגעלעך צוויי — —
און פּלוצים דערזעהט ער : דער הימעל — אוי וועה ! —
אין גאַנצען אין פינסטערע כמאַרעס בעדעקט ;
ר׳ יוסף איז גלויביג, דאָס הארץ זיינס דאָך שרעקט :
ער איז שוין פערגאַנגען פון היים אַזאַ שטיק —
ווי געהט מען איצט ווייטער ? ווי געהט מען צוריק ?

ג.

דער הימעל אַלץ שוואַרצער און פינסטערער ווערט,
און יוסף דער חסיד אַ קנאַל באַלד דערהערט . . . .

דאָס דונערט . . . ר' יוסף א ברכה ער מאכט —
וואָס ברכה ? ווען ברכה ? — דער הימעל ער לאכט !
„שכחו וגבורתו !" חאַ־חאַ ! און טראַך־טראַך !
און באלד א שלאַגס־רעגען... אַ שרעקליכע זאך ! . . .
אַ קנאַל פון דונער, א בליאסק פון א בליץ,
און פינסטערער ווערט נאָך !... דו גאָט ! אַ, בעשיץ . .

ד

און ווי יוסף געהט אלץ אין חשך געדיכט
דערזעהט ער עס לויכט זיך אין ערגעץ א ליכט . . .
אַ ליכט פון א שטיבעל, וואָס רופט איהם און ווינקט . . .
ער לאָזט זיך צום ליכט און דאָס הארץ זיינס — עס שפּרינגט...
זיין פרייד איז א האַלבע . . . א העלפט איז דער צער . . .
ווייל יוסף דער חסיד, ער איז ניט קיין נאַר.
עס האָט שוין מיט גרויסע חסידים פּאַסירט
זיי זיינען פון לצים געוואָרען פארפיהרט . . .

ה.

דער חשק צום לעבען ביין חסיד ערוואַכט:
וואָס וועט ער דאָ שטאַרבען אין שרעקליכער נאכט
אפילו ניט קומען צו קבורת ישראל,
פון דונער דערשלאָגען אין פינסטערען טאָל . . .
דאָרט וואוינען ניט גוטע, דאָרט הערשט גאָטעס פלוך . . .
נו. טראָגט ער דאָך ציצית... אויך האָט ער א שפּרוך . . .
דאָס וועט איהם בעשיצען פון דעם אשמדאי
ביז וואנען ער וועט ווערען מיט בורא'ס הילף פריי . . .

ו.

כּך הוה ! . . . ר׳ יוסף דער חסיד ער קומט
צום שטיבעל... ער הערט ווי דאָרט אינווייניג ברומט . . .
ער שטעהט נאָך אַ ווייל, ווי ער וואָלט זיך בעטראַכט
דאָך שטורעמדיג־פינסטערער ווערט אַלץ די נאַכט...!
ער האָט שוין קיין כח צו שטעהן אויף די פיס,
ער מאָהלט, אז אין שטיבעל איז ווארעם געוויס . . .
ווען שדים אפילו... וואָס קען ער איצט טהאָן ?
און יוסף דער חסיד אין טיר קלאפּט גלייך אָן !

* * *

און וואָס איז געוואָרען מיט׳ן חסיד דערנאָך ?
צו האָט ער געשפּאנט זיך אין טייוועלשען יאָך ?
צו האָט ער בעקומען די אמת׳ע רוה ?
צו האבען די ציצית געהאָלפען דערצו ?
טשיקאווע צו וויסען און אינטערעסאנט . . .
נור דאָס איז נאָך קיינעם ביז איצט ניט בעקאנט.
דער עיקר — דער מוסר : אין צייטען פון שרעק
וועט אויכ׳עט אַ חסיד צום טייוועל אוועק ! . . .

דער גוטער קעניג און דאָס פאָלק.

אמאָל איז — דערצעהלט מען — געוועזען
א קעניג אין ערגעץ א לאנד:
ער פלעגט אין די גאַסען פון הויפּטשטאָדט
ארומגעהן אהן וואך ביי דער האנד.

ער פלעגט אין די גאַסען ארומגעהן,
ווי יעדער געוועהנליכער מאַן,
ער פלעגט זיך אוועקשטעלען רעדען
אפילו מיט אן אָרימאַן.

ער האָט זיך געפיהרט לויט זיין שכל
און לויט ווי זיין הארץ האָט דיקטירט —
און האָט ער א מיידעל בעגעגענט,
האָט אויך ער א שמועס פערפיהרט.

א נעטהאָרען מעג זיין דאָס מיידעל,
דאָס מאכט איהם צו איהר אויך ניט פרעמד;
ער פרעגט איהר: צי האָט זי א חתן?
און וויפיל זי נעהמט פאר א העמד?

אין וויפיעל אזייגער זי ענדיגט
איהר ארבייט אין ענגער פאבריק?
צו בלייבט איהר אביסעלע צייט נאָך
געניסען פון ליעבע און גליק?

און איז זי א דיענסט גאַר געווען,
אויך דאָן ניט געשעמט האָט ער זיך,
און נאָכגעפרעגט האָט ער: ווי געהט איהר,
צי שווער איז די ארבייט אין קיך?

צי לעבט דאָרט די „הערשאַפט" בשלום,
צי איז נאָך דער הערר ניט צו אַלט?
פערבלנדזשעט אמאָל ער אין קיך נישט,
צי שווייגט זי. צי מאכט זי געוואַלט?

און אנדערע פראַגען אַזעלכע,
וואס זיינען גאַר נאריש אין פלוג:
אין גרונד דאָך גענומען: טיעף מענשליך
און אמת ערהאבען און קלוג.

דאָך פלאָך איז א יעדער מיניסטער,
און פלאָך אלע שררות אין הויף;
זיי האָבען דאָס אלץ ניט פערשטאַנען
און האָבען געמורמעלט דערויף:

א קעניג, פון גאָט א געזאַלבטער,
זאָל זיין אזוי מענשליך און גוט!
ווער רעדט נאָך — די קעניגען — א י ה ר האָט
געקאָכט אויפ'ן קעניג דאָס בלוט!

נון, האָבען זיי אלע אין איינעם
דאָס פאָלק קעגען איהם אלץ געהעצט,
ביז מ'האָט איהם, דעם קעניג, דעם גוטען,
פון טראָהן־שטוהל ארונטערגעזעצט.

דאָס פֿאָלק האָט געיובעלט, די שמחה
דערגרייכט האָט דעם הייסעסטען גראַד,
ווען מען האָט איהם אַ קעניג אַ צווייטען
אין טעמפּעל געקרוינט מיט פּאַראַד.

עס האָבען די פּריסטער געצויגען
די גלעקער ארויף און אַראָב,
ווען מען האָט איהם געזאַלבט און דעם בוימאויל
נעגאָסען, געטריעפט אויף זיין קאָפּ.

עס איז ארום טעמפּעל געשטאַנען
דאָס פֿאָלק אין דער ברייט, אין דער לענג,
דאָך אָרדענונג האָט מען געהאַלטען
און ס'האָט זיך געפֿיהלט אַזוי שטרענג.

מ'האָט זיך געשושקעט: „דער קעניג
דער נייער איז גרויזאַם און שלעכט".
דאָך יעדער געווען איז צופֿריעדען
ווי ס'קענען צופֿריעדען זיין קנעכט.

די דיענסט און די נעהטאָרין, ביידע,
זיי האָבען דאָ אויך ניט געפֿעהלט
אין נייענקע ציצענע קליידלעך
און גליקליך געווען ווי די וועלט.

דער פערבלאָנדזשעטער מלאך.

אין הימעל איז רוהיג, אין הימעל איז שטיל —
מלאכים, זיי זיינען ערצוויגען:
די פליגעל זיי רוישען קוים־קוים וואָס מען הערט,
דער פליה איז געמאָסטען געוואויגען.

און ריידען זיי וואָס, איז עס לויטער מוזיק,
א שטילע מוזיק, אָהן געטימעל,
ניטאָ דאָרט קיין באס, און ניטאָ קיין טראמבאָן,
קיין פויקען, קיין טאצען אין הימעל . . .

און פליהען זיי אפטמאָל א מארש דורך פאר גאָט,
(אין הימעל טרעפט אויך א פּאראדע),
דאן מאכען די פארבען פון פאָהנען ניט בלינד, —
די רויטע — די פעהלט דאָרט אוואדע . . .

מען זינגט דאָרט קיין ליעדער פון פרייהייט, פון קאמפף,
עס זיינען ניטאָ דאָרט קיין מאסען:
עס זשומט בלויז א „קדוש" דער הימלישער כאָר
און ס'יובל'ען די הימלישע גאסען.

* * *

זיי הערען אמאָל א גערים פון דער ערד,
דאן הויבען זיי אָן זיך צו שעמען:
זיי הערען פון רויב און זיי הערען פון מאָרד,
און קענען עס דאָך ניט בענעהמען.

זיי ווענדען זיך דאַן צו דעם איינציגען מאַן,
וואָס האָט אויף דער ערד זיך ערצויגען —
אליהו הנביא — זיי פרעגען איהם אויס
און קוקען איהם טריי אין די אויגען.

אליהו הנביא — ער שמייכעלט אין באָרד:
איהר זייט דאָ אזעלכע נאַאיווע! . . .
און לעגט פאַר זיי אויס דאַן דאָס לעבען אויף דר'ערד,
אזוי ווי אַ ראָש פון ישיבה.

זיין שטימע זי הויבט זיך, זיין שטימע זי פאַלט,
דאָ בייז און דאָ זאנפט, ווי צום בענשען;
אַן אנדערער ווערט אליהו ווען ער
דערצעהלט זיי פון ערד און פון מענשען.

עס הויבען זיך אַן ביי מלאכים פאַר שרעק
אַ פליגעל אַן פליגעל צו פאָכען,
אזוי ווי להבדיל ביי מענשען די ציינער,
אזוי ווי ביי די מענשען די קנאָכען . . .

דאָך קומט ערב פסח און ס'קלייבט זיך אין וועג
אליהו הנביא גאַנץ מונטער,
דאַן זיינען גאָר מאַנכע מלאכים פערבענקט
און קוקען אַראָפּ אַלץ, ארונטער . . .

די יונגערע מאַכען דעם וואָגען איהם גרייט,
אַ וואָגען פון פייער און בליצען,
און בעטען איהם אויס'עט מיט שטראַהלען און שיין,
בעקוועמער זאָל זיין איהם צו זיצען.

דער וואָגען איז פערטיג, אליהו איז גרייט,
ער גריסט זיי: אויף ווידער זעהן, קינדער!
און לאָזט זיך אויף דר'ערד צו די סדרים אראָפּ,
און טראָגט זיך געשווינד און געשווינדער.

ער קוקט זיך ארום, ערשט א מלאך ביי'ן זייט
פון וואָגען זיך האָט אָנגעהאנגען,
די ווייסינקע פליגעל צוקנייטשט און פערשטויבט —
די אויגען פול תאוה, פערלאנגען . . .

אליהו הנביא, ער זיפצט דאַן: וואוהין?
דו ועסט אויף דער ערד זיך פערלירען,
פערפאַלען! איך האָב שוין אויף דיר מעהר קיין רעכט,
אין הימעל צוריק דיר צו פיהרען.

ער לאָזט איהם אראָב אין א שטאָדט אין דער פרעמד
פערוואנדעלט אין מענשליכע קליידער . . .
אין הייזער איז ליכטיג . . . עס קלינגט „כל דכפין!" —
מען פראַוועט דעם פרעהליכען סדר.

דער מלאך ער פיהלט זיך אין גאנצען שוין מענש,
און הויבט אָן באלד הונגער צו שפּירען;
ער לאָזט זיך מיט שמחה וואו ס'קלינגט כל דכפין:
אָ, וואונדער! פערשפּארט אלע טירען!

פערשטעהט ער קיין לשון־הקודש דען ניט?
צי זאָל ער די מענשען ניט גלויבען?...
און הונגעריג שטעהט ער מיט בענקשאַפט אין בליק
און קלאָגט זיך פאר גאָט, דארטען אויבען . .

און הונגריג שטעהט ער מיט בענקשאפט אין בליק
און הויבט אן דאס ערשטע מאל פלוכען,
און לאזט זיך אין גאסען און מארקען ארום
אליהו הנביא צו זוכען . . .

אלס זינדיגער מענש איז ער ניט אין שטאנד
אליהו'ן דערזעהן! שוין פערפאלען!
אזוי ווערט דער מלאך אלס ארימער מענש
וואס ווייטער אלץ מעהרער געפאלען . . .

ער ווערט אויף דער ערד דא פערשפאט און פערלאכט
און קיינער פערשטעהט ניט זיין וועזען,
און אומעדום שטרויכעלט זיין פוס און ער פאלט — — — —
ער איז דאך א מלאך געוועזען! . . .

די צוויי ראַדיקאַלען.
(ניו־יאָרקער באַלאדע)

ערב פּסח. העל און ליכטיג
און דאָס לעבען שלאָגט מיט קוואַלען:
אין קאפע־הויז ביי א טישעל,
זיצען זיך צוויי ראדיקאלען.

מיט פערבענקטע שטומע בליקען
קוקעןביידע זיי זיך איבער,
באלד דארף אָנקומען דער אוועגט,
און זיי ווערען טריב און טריבער.

ביידע זעהען זיי א סדר
פאר די אויגען פּרעכטיג, הערליך:
אָבער רעדען וועגען סדר,
איז פאר ביידען גלייך געפעהרליך.

„ס'קען „ארויסגעבען" דער חבר
באלד מיין אידישקייט, וואָס וויים איך?
טראכט זיך איינער ווי דער צווייטער —
און זיי רעדען ניט פון פּסח...

זיצען לאַנג די ראדיקאלען,
ביז דאָס שווייגען ווערט זיי פּיינליך:
— געהט איהר ערגיץ היינט אין אָוועגט?
— אין טעאַטער העכסט וואַרשיינליך.

— אין טעאַטער — זאָגט דער צווייטער —
בין איך נעכטען שוין געוועזען.
איך וועל אין דער היים היינט בלייבען,
כ'האָב אַ וויכטיג בוך צו לעזען. "

און זיי קוקען אָן זיך ביידע
ווי זיי וואָלטען וואָס פערשטאַנען;
ווי אַמאָל דאָרט אין טאָלעדאָ
צוויי אונגליקליכע מאַראַנען...

דער איד מיט׳ן קרייץ.

צוויי מאָנאַט איז יוסף — א העלד א סאָלדאַט —
אין מאָסקווער שפּיטאָל אָבגעלעגען;
געקומען צו זיך נאָך די וואונדען און באלד
מען הויבט אָן א שאלה צו פרעגען:

ווער איז ער, דער העלד מיט׳ן קרייץ אויפ׳ן ברוסט,
געהערט ער צום אידישען גלויבען?
א איד איז דער העלד מיט׳ן קרייץ און מען קען
איהם בלייבען דאָ מעהר נישט ערלויבען.

נאָך ש ו ו אָ ך איז דער איד מיט׳ן קרייץ אויף דער ברוסט,
מוז רוהען א צוויי דריי מאָנאַטען —
גוּ, וועט מען איהם שיקען צוריק אין דער היים
אין אידישען תחום, צו זיין טאַטען...

דאָן ענטפערט דער איד מיט׳ן קרייץ אויף דער ברוסט:
מיין טאַטע אין קריג איז געגאַנגען;
צי לעבט ער נאָך ערגיץ, צי ליעגט ער וואו טויט?
צי אפשר ביי׳ן שונא געפאַנגען?...

דאָן טראַכט מען א מיטעל: עס איז דאָך געווים
א מאַמע, א שוועסטער געבליעבען?
און ס׳ענטפערט פערביטערט דער העלד מיט׳ן קרייץ:
מען האָט זיי פון דאָרטען פערטריעבען...

„נו, איז דאָך געבליעבען א הויז מן הסתם!" —
דאָ ווישט זיך דער העלד אוים די אויגען:
דאָס הויז האָט אַ קריסטליכער שכן פערכאַפּט
און האָט דאָרט אריין/זיך געצויגען...

— „אַזוי איז די מעשה... ווי באלד אז דו האָסט
אין ערגיץ קיין היים איצט, מיין ליעבער, —
־אַז מוזען מיר שיקען דיר זוכען דיין פּלאַץ
צוריק אין די גראָבענס און גריבער"...

און שטיל איז געוואָרען דער אידישער העלד
און מעהר ניט געהאט וואָס צו זאָגען, —
געוואָרפען אַ בליק צו דעם קרייץ אויף דער ברוסט,
און האָט זיך ג ע ש ע מ ט איהם צו טראָגען...

די קעלנערין.
(אַ ניו־יאָרקער בילד)

...ס׳איז אַ רעסטאָראַנט, וואו ס׳קומען
זאַטע מענשלעך ווערען זאַט,
יענע הערען די בעקאַנטע,
געראזירטע ריין און גלאַט...

פון די אויגען וועהט אַ קאַלטקייט
און עס דאכט זיך, דאָרט וואָס פריהערט...
פונקט אַ בארבער וואָלט פון הארצען
די געפיהלען אויסראַזירט...

דאָך דערלאַנגט די שעהנע בעללא
זיי דאָס עסען, צי דעם טרונק,
פלאַמט אין זיי׳רע לעערע הערצער
אויף אַ ווילד־בעסטיאַלער פונק.

„אַפּעטיטליך!" — פליסטערט איינער
צו דעם צווייטען, ווען ער פרעסט,
און זיי שלינגען זי מיט בליקען,
יערען קעהר פון איהר און זשעסט.

אַבער בעללא האַסט זיי אַלע,
דען זי קען זיי אַלע גוט!
דאָך אַ קעלנערין איז בעללא,
איהרע פליכטען בלויז זי טהוט!

און זי שמייכעלט יעדען גאסט צו,
אפט פערבייסענדיג די ליפ,
אך, די „ווײדזשעס“ זיינען קליינע
און דער עיקר איז דער „טיפ“.

יעדער שמייכעל איז א ניקעל,
פון צוויי שמייכלען ווערט א דיים —
אזוי האנדעלט זי מיט שמייכלען,
ביז זי געהט ביי נאכט אהיים.

אין איהר איינזאם־קליינער צימער,
וואלט זיך וויינען איהר געוואלט,
נאר עס לוינט ניט: ס'האט פאר טרערען
קיינער איהר נאך ניט בעצאהלט.

סטרייק.

אין די הייזער הערשט שוין נויט,
קליינע קינדער שרייען ברויט!
און די גרויסע אין די ווינקלען
זיצען און די טרערען פינקלען
און א קינד ליעגט קראנק אין וויעג —
דאָך מיר דולדען ביז'ן זיעג!

אין די הייזער ארמוט שוועבט
און די אלטע שפין זי וועבט
אויף דאָס נייַ שוין די געוועבען
און פול פּחד קוקט דאָס לעבען
און דער טיש איז ניט געדעקט —
דאָך דער קאַמפּף איז ניט געעקט!

אונזער ארמוט האָט דערשפּירט
פון דער וואָהנונג אונזער ווירט
און וואָס איז דער שלעכטער אויסען?
צאָהלען אָדער ליעגען דרויסען
אויפ'ן רעגען אויפ'ן ווינט —
דאָך דער קעמפּפענדער געווינט!...

א געזאַנג צו קעמפּפערינס.

װעלכע פּאַהנען פּלאַטערן
װי א ים א ברױזענדער?
װעלכע טריט עס הערען זיך
פון די צעהנדליג טױזענדער?

עפּעס הער איך זינגענדיג
ליעדער קײן געװעהנליכע,
און װי קומט בעגײסטערונג
אין די טעג די קלײנליכע?

העי, דער מארש, דער אײדעלער
איז אַזױ בעדײטענדיג,
פּונקט בת־מלכות, װען פּאַראױס
פאַהרט די מלכה רײטענדיג!

װעלכע אױגען שטראַהלען עס
אַזױ לוסטיג בליקענדיג,
װעלכע שטימען שאַלען עס
אַזױ העל־ענטציקענדיג?

קענט איהר אונז'רע שװעסטער ניט?
די אין שעפּער טרױערען?
איצט אין קאַמפּף מאַרשירען זײ
צו די פרײהײטס־טױערען.

נעהמט מיך, פריינדינס, מיט מיט אייך
ד׳בין א ברודער אייערער,
אונטער פרייהייטס־פאָהן זייט איהר
שענער נאָך און טייערער!

דער שונא.

אין א גראבען ביי פשעמיסעל,
אבגעריסען, אבגעשליסען,
רוהט זיך אויס׳עט א סאָלדאטעל
נאָכ׳ן לאנגען שווערען שיעסען.

א געבוירענער פון קאָוונא,
שטיל געפיהרט דאָרט די געשעפטען;
איצטער שלאָגט ער מיט׳ן פיינד זיך
מיט די לעצטע, לעצטע קרעפטען.

אך, ער ליעגט דאָ אין די גריבער
לאנגע טעג און לאנגע וואָכען,
דאָך די פעסטונג וועט מען נעהמען!
האָט דער קאָוונער איד בטחון.

יאָ, ער מוז, ער מוז זי נעהמען,
דען די שטאָדט איז לויטער אידען;
און א אידען איצט דערזעהען —
אך, ווי וואָלט ער זיין צופריעדען!

ס׳וואָלט דער „ראָטנער" אָבגעלאָזט איהם
זיכער אויף א טאָג א גאנצען;
אך, ער וועט צו זיינע ברידער
לאָזען זיך מיט פרייד און טאנצען.

און ער וואָלט דעם ערשטען אידען
גלייך אריינגעקוקט אין ד'אויגען,
און ער וואָלט מיט גרויסער ליעבע
בריים די האַנד איהם אויסגעצויגען.

ס'וואָלט דער איד זיך ווי דערשראָקען
און פערוואונדערט ווי חלום:
אַ סאָלדאַט פון בייזען רוסלאַנד
גיעט אין גאַס איהם אָב גאָר „שלום!"

וואָלט ער איהם צוריק געשמייכעלט:
„מאַכט, ר' איד, נישט קיין גערודער:
טאַקע... יאָ... איך בין פון רוסלאַנד,
אָבער איך בין אייער ברודער.

טעג און נעכט אין הייהל געלעגען,
פונקט ווי חיות ניט ווי מענשען;
האָב דעם טויט געקוקט אין פּנים —
וואָלט איך וועלען גומל בענשען".

וואו זשע איז דאָ אַ בית מדרש?
וועט ער שמייכלענד פרעגען ווייטער:
„און אַ מוכר ספרים ווייזט מיר,
קויפען מוז איך ב'איהם אַ סדור".

„און אַ נייעם ארבע כנפות
דאַרף איך נויטיגער נאָך האָבען,
טאָמער פאַל איך, זאָל מען וויסען,
צווישען אידען מיך בעגראָבען..."

אָבענד-געדאנקען.

א קאָרטען-ליעדעל.

פערשפּיעלט האָסטו אַלעס, שלימזל,
זיי האָבען די קאָרטען געזעהן;
אריינגעקוקט שטיל און בגנבה
און ס'קאן קיין געווינס ניט געשעהן.

און אויב דו בעהאַלטסט זיי, אפילו —
אַ פּנים דערקענט מען די צאָהל:
קיין קעניגין לאַנג ניט געהאַט שוין —
א ניינטעל, אַ אונטער אמאָל...

און וואָלסטו די שפּיעלער דערשרעקען
און מאכען זיך מוטיג און גרויס;
די באַנדע איז קלוג און בעמערקט דאָך,
אַז ס'פעהלט דיר דער קעניג, די טויז...

עס לאַכען די שפּיעלער ביים טישעל
און קוקען מיט חוזק דיך אָן,
און מורמלען ביים טישעל פּעראַכטליך:
ער האָט בלויז צו שפּיעלען א י ן קאָהן!...

אין א פרעמדען לאַנד.

(פריי נאָך לענוא.)

אין א פרעמדען לאנד די רויז,
האָב איך אָבגעפליקט זי,
ליעבע מיידעל מיינס, דיך בלויז
וואָלט איך איצט געשיקט זי.

דאָך ביז גרייכען וועט דיין הויז,
ווייט פאר הונדערט מיילען,
וועט די רויז שוין ווערען אוים —
דען די רויזען איילען...

א גרוס.

און זאָלסטו דאָס לעבען בעטראַכטען
מיט רוהיגע, שטילע געדאַנקען,
ווערסט אַלע פערגניגען פערלאָזען
און געהן צו בעזוכען א קראַנקען.

ער ליעגט דאָרט פערגעסען און איינזאַם,
פון וועלט און פון פריינד אָבגעריסען:
דערצעהל איהם, אז אַלע דאָ, אַלע —
מיר לאָזען איהם הארצליך געריסען.

דו זאָלסט מיט א שמייכעל א גוטען
ביי'ן בעט איהם צוקאָפּענס זיך זעצען,
און וועט ער דיך פרעגען — דערצעהל איהם:
מיר זיינען פערפּלאָנטערט אין נעצען.

מיר קענען זיך קיינמאָל בעפרייען
פון שווערען און לעערען גערודער;
און שטענדיג אונז פּלאגט דער געוויסען:
ס'ליעגט ערגעץ א קראַנקער, א ברודער...

אין דער שפּעטער שטונדע.

אין דער שפּעטער אבענד־שטונדע
ווען דו גערהסט אליין,
דאכט זיך, אז פון יעדער חורבה
טראָגט זיך א געוויין.

דאכט זיך, אז פון שווארצען גאָרטען
וואו ס'איז טריעב און קאלט,
קוקט ארוים דורך בוים און צווייגען
עפּים א געשטאלט...

דאכט זיך, אז דיין פריינד, דער גוטער
נאָך פון אלטע טעג,
איז פון קבר אויפגעשטאנען,
געהט דיר נאָך דיין וועג.

און דו לאָזט זיך לויפען גיכער
און עס העלפט נישט דאָך,
דען דער טויטער איז נאָך פלינקער
און ער יאָגט דיך נאָך...

די נאכט.

די נאכט איז דאן לאנג
געווען און באנג
און שטיל, אהן א קלאנג.

נאר אפט פלעגט א ווינד
א רויש טהאן געלינד
ווי'א קרענקליכעם קינד.

איך האב מיך דערפרעהט:
א פריינד אפשר נעהט,
כ'בין קושען איהם גרייט!

איך ווארט און איך הער —
ס'איז ניט געווען ער —
א ווינד און ניט מעהר!...

צום רעגענדיל.

רויש, רעגענדיל, רויש אין די שויבען,
פערוויעג מיך מיט טרעהרען פון הימעל;
כ'וויל רוהיג אביסעלע בלייבען
און אלעם פערגעסען אין דרימעל.

רויש, רעגענדיל, כ'פיהל מיך גענעזען,
ס'איז ליעב מיר דיין ניגון צו הערען;
דאס ליעד פון מיין מאמען געוועזען
איז אויך גאר אהן ווערטער, בלויז טרערען...

ברען אוים.

ברען אוים, אַ, לעבען מיינס, ברען אוים!
דער דאָכט געבליבען איז ניט גרוים:
זאָל ליכטיג זיין די לעצטע טעג —
צום לעצטען וועג!...

ניט גוסס, לעבען מיינס, ניט צאַנק,
פערשווינד, ווי פריהלינגס אַ געדאַנק...
איך וויל ניט קאַרגען... כ'האָב עס פיינט!
זאָל ליכטיג זיין איין היינט!

חלומות.

כ'האָב געהאט חלומות
שעהנע יונגערהייט...
אַך, ווי מיאוס האָט זיי
ס'לעבען מיר בעשיידט...

אויף די טרוימען־פליגלען
האָב איך הויך געשוועבט,
אויף געגרינטע בערגער
האָב איך פריי געלעבט.

אָפט בין איך פערפלויגען
ביז דער העלער זון,
און פערבלענדט געוואָרען
און פערפיהרט דערפון...

און פערברענט די פליגלען
פון דעם שעהנעם טרוים;
בין צו דר'ערד געפאלען,
און איך אָטעם קוים...

איינזאמקייט

א פערוואָרפּען וועלדעל,
ערגעץ אין דער זייט;
אךּ, ווי ציהט אהינצו
אין דער איינזאמקייט!

דאָרטען זעץ זיךּ נידער —
קיינעם נעהם ניִשט מיט
און דעם קאָפּ געבויגען
זינג דיין איינזאם ליעד...

צווייגען שווייגען רוהיג,
שאָקלען מיט קיין בלאַט,
און דו ביסט דאךּ עלענד
און פון לעבען מאַט.

שטערען ווערט דיךּ קיינער
אין דיין שטילען טרוים;
דען ווי דו איז איינזאם
דאָרטען יעדער בוים...

* * *

ווי גרוי זיי זיינען אַלע,
ווי וואַכעדיג און קליין;
זיי זיינען מיינע ברידער —
איךּ וויל עס ניט פערשטעהן!

וואס זאל איך מיט זיי רעדען,
מיט זיי, בשעת איך זיץ?
איך קאן זיי נאר דערלאנגען
פון פינגער קוים די שפיץ!

איך האב פאר זיי קיין ליעבע,
איך האב פאר זיי קיין האס;
מיך ציהט צום שטילען גארטען,
און זיי צום מארק און גאס

נו, שיידען מיר זיך ברידער,
אהן ווערטער, שטיל און שטום
איך וועל אמאל פון גארטען
אייך צושיקען א בלום!...

עס דאַכט מיר...

עס דאַכט מיר, איך האָב וואָס פערלוירען אין וועג,
איך וויים דאָך ניט וואָס...
זאָל איך צוריקגעהן? עס איז אזוי ווייט —
עס איז א פערדראָס!

איך האָב וואָס פערלוירען און וויים דאָך ניט וואָס...
צי האָט עס א ווערט?
לאָז איך עס איבער, — דער טאָג איז שוין קורץ,
און גרוים נאָך די ערד...

עס פאַלען שוין שאָטענס פון בוימער און בערג, —
מיין שאָטען איז לאנג...
דאָס הארץ איז ניט רוהיג, עס שרייט: קעהר זיך אום,
דער שאָדען טוט באנג!

דאָ בלייב איך גאָר שטעהן מיר אין מיטען דעם וועג,
אין חושך געהילט...
איך האָב וואָס פערלוירען, איך וויים דאָך נים וואָס —
איך האָב וואָס פערשפּילט...

אָווענד.

כ'בין געגאַנגען, געגאַנגען, — ביז וואַנען
בין הינטערן שטאָדט שוין געשטאַנען:
און שטיל איז געוועזען ארום —
א בוים האָט געשאָקעלט זיך פרום.

די זון איז ארונטער, ארונטער
אהינטערן וואַלד רויט, ווי צונטער,
און טונקעלער, טונקעלער ווערט — —
איך האָב מיך פערקלערט!

געטראַכט פון די ביסעלע יאָהרען,
וואָס זיינען זיך רוישיג צעפאָהרען...
געבליבען צו פאָהרען ניט פיעל —
עס טונקעלט... פארנאַכט... עס ווערט קיהל!...

א פּאָרל איז שטיל־שטיל אריבער,
א מיידעל א יונגס און איהר ליעבער...
דאָס מיידעל אזוי ווי בעקאַנט — —
איך האָב מיך דערמאָנט!

קום שוין.

קום שוין, קום שוין, אומבעקאַנטער,
קלאַפּ מיר אָן אין טיר;
ווי אויף פרייהייט א פערבאַנטער
וואַרט איך אַלץ אויף דיר...

יאָהרען לאַנג אין וויסטען חדר
הער איך דיינע טריט;
כ׳קוק אין פענסטערל כסדר,
דאָך דו קומסט אַלץ ניט...

איז דיין בשורה לויטער פריידען,
שנעלער ברענג זי, טראָג!
מאָמער אומגליק, לויטער ליידען —
קום, נאָר עפּעס זאָג!

דער וואנדערער.

אין דער וועלט זיך אומגעטריבען,
אויסגעוווענען דאָ און דאָרט;
טיילען לעבען איז פערבליבען
אומעטום, אין יעדען אָרט.

דאָ פון ליעבעס־בוים געריסען
זיסע פרוכטען אַלערליי;
ערגעץ האָט א שלאנג געביסען
ביז דעם טיעפסטען, גרעסטען וועה...

דאָרט א שמחה, דאָ אַן אומעט,
דאָרט א גליק און דאָ א צער;
און איך וואנדער ווידער אומ'עט,
איך, דער יונגער־אַלטער נאַר...

און אויף באהנען און אויף פוהרען
וואנדער איך, ווי האלב אין טרוים;
נאָר ניטאָ שוין מעהר קיין שפּורען
סיי פון שלאנג און סיי פון בוים.

שווייג, דו ים!

שווייג, דו ים, גענוג צו שוימען, —
לאָז א ביסעל רוהיג טרוימען.
טראָג די שיף זאכט אויף דיין רוקען,
לאָז מיך נאָכדענקען און קוקען.

רונד ארום איז וואסער, הימעל,
נישט קיין בוים און נישט קיין בלימעל —
אלעס איז געבליבען הינטער —
וואָס־זשע ביסטו, הארץ מיינס, מונטער?

צי פון אלץ, וואָס איז געוועזען,
ווילסטו ווערען איצט גענעזען —
און דו ווילסט בלויז טראכטען, טרוימען
פון די ווייטע, לערע רוימען?

צי ערווארטסטו לענדער נייע,
מענשען גוטע, מענשען פרייע,
און עס וועלען דיך עמפאנגען
שעהנע שוועסטער מיט געזאנגען?

— — — — — — — — — — — —

שיף, מיינס, שיף מיינס, טראָג זיך שנעלער,
איך די אויגען ווערט מיר העלער,
און איך זעה: דאָס שעהנס אנטקעגען
קומט פון ווייטע, נייע וועגען!...

וואוהין?

וו'הין ווילסטו, נשמה, וואוהין?
בי בערג זיינען הויך,
די וואָלקענדלעך בלייך,
די ערד און די בוימער — ווי גרין!
וו'הין ווילסטו, וואוהין?

אַ, האָרך, ווי די בין
זומזעט און פליהט,
זי פלאַטערט און ציהט
אַהער און אהין —
וו'הין ווילסטו, וואוהין?

אַ, קוק דאָרט אין מערב אהין —
די זון — זי פערגעהט
קיילעכדיג, רויט
אהין, אלץ אהין —
וו'הין ווילסטו, וואוהין?

פערגעבונג.

כ'טראג א הארץ פול ליעבע,
כ'בין מיט ליעבע רייך:
גוטע מענשען, שלעכטע —
אלע זיינען גלייך.

זינג מיר ניט פון טוגענד,
רעד מיר ניט פון זינד;
יעדער מענש בלויז שפילט זיך,
שפילט זיך ווי א קינד.

קוק מיט פאטער־אויגען
אויפ'ן קורצען שפיל...
גיב זיך אפט א בייזער,
אבער ניט צופיעל!

דען די קינדער שפילען,
ביז ס'פערגעהט די זון,
און זיי געהען שלאפען —
ס'איז קיין בייז דערפון!

דער שלאָס.

עס שטעהט צווישען פעלדער
א הויכער, טריבער שלאָס,
די פענסטער שווער פערהאנגען —
וואָס טוט זיך דאָרטען, וואָס?

עס געהען לייט און פאָהרען
און קוקען טיעף אריין —
דאָס הארץ פאלט איין פאר פחד:
וואָס קאָן דאָרט אינוו'ניג זיין?

דאָ קומט א ליץ א דארער
מיט אויגען קעציש־גראה
און לאכט זיך קאלט פונאנדער:
ס'איז אינוו'ניג גאָר נישטאָ...

דאן ווערען מאנכע רוהיג:
דער ליץ איז זיי גענוג...
און פאָהרען מונטער ווייטער
און זיינען ווידער קלוג.

דאן שפרינגט א יונג א בלאסער
ארויס, — די אויגען — קויהל!
און פרעגט: דער שלאָס ווי קומט דאָ?
כאפט ווידער אָן א גרויל...

שאָטען.

אין דער היים דאָרט, ביי מיין זיידען
איז אַ לעמפּעלע געווען;
אין די אָווענדס פּלעגט עס ברענען
שוואַך און טונקעל, קוים צו זעהן...

בלויז דעם זיידען ביי דעם ספר
לייכט דאָס לעמפּעלע ניט פיעל;
מיר, די קליינוואַרג, אין דער פינסטער,
איינגעטוליעט זיצען שטיל...

נאָר די שאָטענס, הויך און ריזיג,
טאַנצען, שפּרינגען אויף די ווענט;
גרעסער איז דעם זיידענס שאָטען —
כ'האָב איהם לויט דער באָרד דערקענט...

קליין דאָס לעמפּיל, קורץ דאָס קנייטעל,
ראַכט זיך, באַלד אָט לעשט זיך אויס...
דאָך די שאָטענס, ווי זיי זיינען
אַזוי אַנזיכטיג און גרויס...

אַך, פון וואַנען — טראַכט איך דערמאָלט —
ווערען שאָטענס ווי פון שפּרוך:
צי פון זיידענס צויבער־לעמפּיל,
צי פון זיידענס אַלטען בוך?...

לאנג געשטארבען איז דער זיידע,
און דאָס לעמפּיל ברענט ניט מעהר;
ביידענס קנייטען אויסגעלאָשען —
און דער ספר אויך ניט דער!

אַלץ בעגייט און אַלץ געענדערט,
און פערלאָשען און פערווישט —
דאָך די שאָטענס, יענע שאָטענס
שפּרינגען אַלץ נאָך, שטארבען נישט.

ביים וואסער

אויפ׳ן וואסער שווימען שיפען,
און איך שטעה ביים ברעג;
די סיגנאלען רופען, רופען
אין דעם ווייטען וועג...

אויף א ‏אסטבוים ‏וועהט א פאהנע
פון א פרעמדען לאנד,
דארטען וואוינען גוטע מענשען,
פאר מיר — אומבעקאנט...

דארטען איז דער הימעל לויטער,
און די ערד איז גרין;
און ווי פאלמען אלע מיידלעך,
צעדערן — די זיהן.

דארטען וואלט איך יונג געווארען,
אבגעפרישט מיין בליק;
דארט געפונען וואלט איך אפשר
מיין פערלארען גליק...

אויפ׳ן וואסער שווימען שיפען,
און איך שטעה ביים ברעג;
די סיגנאלען רופען, רופען
אין דעם ווייטען וועג...

משיח-צייט.

איהר גרויע, איהר נאקעטע זעלען,
אהן ליידען, אהן פריידען;
ווער וועט אייך בעהעלען,
און ליכט אייך בעקליידען?

אָ, איך קאָן שוין ניט מעהרער פערטראָגען
אייער גוסס׳ען, צאנקען;
אָ, צויבערער! קום א וואָרט זאָגען,
און זאָלען זיי גלאנצען און בלאנקען!

*

אלץ איז באנקראט;
דער מענש און גאָט;
און וואָס דו זעהסט
איז שימעל און פעסט.

טויט איז דער מוט,
ליעבע און גלוט;
קאמפף און האס —
עס טריאומפירט די גאס.

אלץ פאלט אין קראך
פון גרונד ביז׳ן דאך.
דער מענש פאר שרעק
לויפט אין שענק אוועק.

נאָר שאַ — עפּעס שאַלט,
ווייט ערגיץ קנאַלט —
עס בלאָזט אַ טרומייט —
משיח געהט... משיח געהט!...

דאָס בוך פון לעבען.

וואו נעהמט מען דעם לעהרער,
וואָס זאָל אונז בעווייזען
אין בוך פונ'ם לעבען
צו שרייבען אָהן גרייזען?

עס נעהט ווי א שוידער
די זעל אונז אריבער,
דאָס בוך פון'ם לעבען,
ווען מ'קוקט עס בלויז איבער: —

פערשריבען אין איילעניש,
אָהן וואָג און אָהן מאָס,
פיעל ווערטער — פור ליגען,
און קרום יעדער אות...

איין בלאט א פערפלעקטער
(אָ, דאכט מיר, אין בלוט!),
א צווייטער — חשבונות,
וואָס שטימען ניט גוט...

און קומט צו דער ענדע —
דאָס בוך איז פערמאכט,
קענסט גארנישט פעררעכטען:
עס פאלט צו די נאכט!...

* * *

אָ, ביי מיין פענסטער דער בוים!
ווי טרויעריג רוישען די בלעטער...
זיי זאָגען נביאות אויף שפּעטער
און טרוימען דעם אייביגען טרוים!

דעם אייביגען טרוים אָהן בעשייד
פון זיין און פון בליהען און פארבען,
פון וועלקען און דארען און שטארבען —
דעם טרוים פון דעם לעבען און טויט!...

מיר דאכט זיך...

מיר דאכט זיך, די ערד איז צעשטויסענער גלאָז, און איך גײה!
די פיס זיינען נאקעט, און שפּיציג דער גלאָז —
עס טוט וועה!
פון ווייטען דאָרט ווינקט מיר א טייך און א פעלד;
אָ, איך אייל!
דאָס בלוט אבצו־וואשען און רוהען אין פעלד
כאָטש א וויילע!
נאָר ס'רוקט זיך דער טייך און דאָס פעלד אַלץ אוועק;
אָ, פארוואס?
איך ווייס ניט, ווער רייצט זיך מיט מיר, און איך פאל
אויפ'ן גלאָז!..

אין גאס.

דו געהסט אין גאס — די מענשען־כוואליע,
זי רוישט מיט לעבענס־שטורעם;
דו געהסט און טראכסט: אָך! אלע גליקליך —
נאָר דו ביסט פול יסורים!

און פון דעם עולם זעהט דיך איינער,
די אויגען קנאה בליצען;
ער אויך׳עט טראכט: אָך! אלע גליקליך —
דאָס איז דעם לעבענס וויצען.

די בלינדע ליעבע.

איך קוש דיך מיט אויגען פערמאכטע
און פיהל ווי א דאפעלן גליק;
מיט אויגען פערמאכטע דערזעה איך
די ליעבע, די ערשטע צוריק!

און עפען איך אויף מיינע אויגען,
דערזעה איך אויף דיינע פערמאכט...
מיט דיר איז דאס זעלבע געשעהן:
אויך דו האסט פון ערשטען געטראכט...

צו אייפערזיכטיגע.

אַ, זייט ניט אזוי אייפערזיכטיג,
אַ, זייט אנשטאָט דעם בעסער קלוג;
יאָ, ליעב האָב איך אלע אייך — ריכטיג! —
דאָך ליעבע פערמעג איך גענוג.

די איינע געפעלט מיט די בעקלעך,
וואָס בליהען, ווי רויזען א פּאָר;
דער אנדערערס קויל קלינגט ווי גלעקלעך,
און ס'דאכט מיר, עס זינגט ווי א כאָר.

נו, וויל איך א גארטען פערמעגען,
און האָבען א כאָר אויך דעריין...
אַ, דרויסען איז הארבסטיג און רעגען —
מיין כאָר אין מיין גארטען — אריין!

די הײלונג.

קוש מיר אויס די גראהע האָר,
מײן זיס הארץ,
אפשר װעלען זײ צוריק
װערען שװארץ!

קוש, מײן גאָלד, פון אויג מיר אויס
דעם יאוש־בליק;
װעל איך אפשר װערען פרום,
גוט צוריק...

קוש פון מויל דעם סם מיר אויס
און פון צונג,
װעל איך אפשר װערען צ׳ריק
דום און יונג...

דער שמעטערלינג און די בלום

די בלום, א חודש אלט,
א טאָג דער שמעטערלינג, —
נו, פליהט ער צו צו איהר
און פּלאַפּעלט אוים אלצדינג...

„איך געה באלד פון דער וועלט;
געלעבט האָב איך צו לאנג!
גענאָסען האָב איך פיעל,
געלעבט אין פרייד, געזאנג...

און ליעבעריי געפיהרט
מיט יעדער בלום און בלאַט...
אצונד איז נאכט... שוין נאכט,
איך פיהל מיך עטוואס מאַט...

אָ דו, די לעצטע זיי
און אויך דיין ליעבע שענק...
און ווען איך שטארב ביי דיר,
געדענק מיך לאנג, געדענק!“

פריהלינג און ליעבע.

וואָס איז עס פריהלינג? פריהלינג איז ליעבע.
וואָס איז עס ליעבע? ליעבע איז פריהלינג;
פריהלינג און ליעבע — פון גאָטס גנאָדען ביידע,
ביידע א גאָלדענער, ליכטיגער צווילינג.

ביידע זיי ווערען געבאָרען אין שטראַלען,
ליכטיגער פריהלינג און לויטערע ליעבע;
ביידע פערוועלקען און שווינדען אין שאָטען, —
טעג קומען אָן דערנאָך בענקענדע, טריבע..

דאָך אין די טעג, אין די שאָטענס פערהילטע,
ווינקט דיר א פריהלינג א נייער אין בלומען;
און נאָך דער ערשטער פערלאָרענער ליעבע
שוועבט דיר דאָס בילד פון דער צווייטער, וואָס ט'קומען...

דער שמעטערלינג.

ליעבסטע, א שמעטערלינג זיין וויל איך אויך,
מיר געפעלט!
קורץ איז דאס לעבען, עס איז נאר א הויך
אין דער וועלט!
וואו איז אין לעבען דער צוועק און דער ציעל?
נאריש און דום!
איך בין דער שמעטערלינג (ס'איז נאר א שפיל!)
דו ביסט — די בלום.:.

נייע און אלטע ליעבע.

און ווידער א ליעבע א נייע —
די אלטע פון הארץ אויסגעריסען;
דאך קומט אלץ די אלטע, די אלטע,
אזוי ווי אליין, אהן דיין ווּיסען...

און ווידער א ליעבע א נייע,
און ברענט אויך אזוי ווי א פייער;
דאך יענע, די אלטע, בעפאלט דיך,
און לייכט פון דער ווייט אזוי טייער.

און ווידער א ליעבע א נייע:
א קושען, א צערטלען, א גלעטען...
דאך וואלסטו צו יענער אנטלויפען
און גליק, אויף די קניה, ביי איהר בעטען...

טרוימעריי.

איך ליג מיט אפ'נע אויגען
און טראכט פון איהר, מיין גליק;
נעווען ערשט נעכטען איז זי,
און שוין בענק איך צוריק.

און זעה איך זי צומארגענס,
דאן זאג איך איהר: פערבלייב,
פערבלייב מיט מיר אויף שטענדיג
און ווער מיין טייער ווייב. —

— און אויב ס'איז קליין מיין צימער —
א פאלאץ בוי איך אויס,
די ווענט פון ווייסען מארמאר,
די פענסטער העל און גרויס.

און מאך דיך פאר א מלכה
און טו דיר אן א קרוין,
און נאכטראגען דיין שלעפע
וועל איך אליין, אליין...

צו איהר.

עס ווערט מיין הארץ פערגיפטעט
פון וועלט און לעבענס־גאל;
אָ, קום צו מיר, מיין גוטע,
און זיי מיין זיסער קוואל.

איך געה ארום פערביטערט
פון מענשענס שפּאָט און גיפט;
אָ, קום צו מיר, מיין ליעבסטע,
דיין מויל בלויז האָניג טריפט.

איך רעד מיט מענשען ווערטער,
און זיי צוריק—אַ שטיין;
נו, וויל איך איצט נאָר רעדען
מיט דיר, מיט דיר אליין!

איך בלאָנדזשע מיט מיין ליעבע —
וואָס ברויך זי גאָס און מארק?
נו, וועל איך זי דיר שענקען,
מיין ליעבע גרויס און שטארק!

רחמים.

געקומען אַמאָל איז זי גאָר אומגעריכט
מיט צאַרטען און בלאַסען און נאַסען געזיכט.
„וואָס ביסטו, מיין עלענדע טויב, אַזוי בלייך?" —
האָב איך זי געפרעגט מיט רחמנות און ווייך.

זי האָט ניט געענטפערט, זי האָט נאָר געניקט
צו מיר אויפ'ן הארצען און פעסט זיך געדריקט...
דאַן האָב איך פערשטאַנען, אַז אַלץ איז שוין שפּעט,
און האָב זיי געטרייסט און געקושט און געגלעט...

דאָך איך גלויב...

...דאָך איך גלויב, עס וועט זיך טרעפען,
ס'וועט די טיר זיך טון אן עפען
ווען פארנאכט,
שטיל און זאכט,

אין מיין איינזאם שטילען חדר,
שאָרכענד, אין די זיידען־קליידער
— אַנגעטאָן
קומט זי אָן!

ווי א צנועה, טיף געבויגען
לאָזט אראָב זי איהרע אויגען —
אויגען בלוי,
בליקען טוי.

— אָ, ווער ביסטו? — וועל איך פרעגען —
און דורך וועלכע לענדער, וועגען
קומסט אהער,
ברענגט דיך ווער?...

פערשפּעטיגט.

אַ, איך האָב דיך פערשפּעטיגט, מיין קינד.
עס בלאָזט שוין דער ווינט,
און בלעטער פאַלען,
און ס'לעשען זיך שטראַהלען — —
פערשפּעטיגט, מיין קינד...

אַ, הערסטו, דער שטורעם קומט אָן.
אַלץ איז פערשפּילט אין קאָן.
אַ פינסטערע נאַכט,
טיר און טויער פערמאַכט.
אַ, וואָס הויבט מען אָן צו טון?

* * *

דו אָרימער מענש,
וואָס נאַרסטו זיך אָב,
און פילסט מיט חלומות
דיין האַרץ און דיין קאָפּ?

און זוכסט דיר אין לעבען
אַ שטיצע, אַ טרייסט,
און קוסט צו דער ליעבע
זיכער און דרייסט.

די ליעבע, א בליץ איז
פערשווינדט, ווי א בליק....
דו קוקסט זיך ארום —
און ס׳איז פינסטער צוריק...
* * *

עס שטעהט דער יונגעל בלאס, דערשראקען,
איהם ציטערן די שווארצע לאָקען...
אָ, שעהנער יונגעל, שרעק דיך ניט!
ניט דיך, ניט דיך דאָך מיינט מיין ליעד!

דיך האָב איך האָלט, דיך האָב איך גערן,
דען ריין ווי פערעל — דיינע טרערען,
און דיין געלעכטער קלינגט און שאלט,
פונקט ווי א קוואל פון פעלזען פאלט...

אָ, זאָל מיין ליעד דיך נישט בעטריבען,
עס וועט די יונג־פרוי שטארק דיך ליעבען.
אָט, זעה: זי רייסט פאר דיר א בלום,
און ס׳בלייבט מיין אלטע לידעל שטום!

ווען דיין הארץ.

ווען דיין הארץ פערלאנגט זאל קומען,
ווען דיין אויג קוקט אוים,
יענער קלאפט אין פרעמדע טירען,
דיינע ווייכט ער אוים.

ווער עס מאכט דיר שווער און איבעל,
יענער קומט צו געהן,
לאנג זיצט ער ביי דיר אין שטיבעל —
דו ביסט אלץ אליין...

דער פרייער פויגעל.

נעקומען דער פויגעל פון לענדער פון ווייטע,
(געוועזען צוזאמען מיט חברה פערשייטע),

געקומען צום בוים, וואו זיין נעסט איז געשטאַנען,
געזוכט איהם — צעטראָגען; ער ווייס ניט פון וואנען...

דער בוים דער אוראלטער האָט נאָך א שטיל־שוויינען
געברומט און געשאָקעלט די גראָה־דיקע צווייגען;

און האָט זיך גענומען דאָ מוסר איהם זאָגען:
„דיין היים, זעה, איז חרוב, דער נעסט איז צעטראָגען..

און וואָס איז דער תכלית פון יאָגען, פון ציהען;
א היים מאך אויף תמיד, גענוג' ארומפליהען!...

און זעה, ווי איך שטעה אזוי פעסט, אזוי זיכער,
עס שרעקט מיך קיין שטורעם, עס שרעקט מיך קיין וויכער:

ווייל טיעף אין דער ערד האָב איך ווארצלען געלאָזען
און קיינמאָל מיין באָדען און היים ניט פערלאָזען“...

דער פויגעל ער שווייגט, אויפ'ן מויל ווי א זיגעל.
ער טראכט: „דו האסט וואָרצלען, איך אָבער — פליענעל!...

צוויי וועגן.

1.

— וו'הין געהט איהר, יונגע קינדער,
אזוי פאמעליך, שטיל?
אך, געהט דאך, געהט געשווינדער —
צו געהן האט איהר נאך פיעל.

עס ענטפערן די קינדער:
„דער וועג איז אונז בעקאנט,
די זיידעס און די באבעס
זיי האבען דא געשפאנט...

מיר געהען לאנגזאם, לאנגזאם,
ווייל דארט, איהר זעהט, פון ווייט,
דארט שטעהט שוין דער בית־עולם...
מיר האבען צייט נאך, צייט"...

2.

— וואו געהט איהר, יונגע קינדער,
וואָס זינגט איהר אַזוי שטארק?
איהר זייט דאך שוין פערמאטערט
צווישען טאָל און בארג.

עס ענטפערען די קינדער:
„דער וועג איז אזוי ניי...
מיר יאָגען, יאָגען שנעלער
און זינגען צו דערביי...

דער וועג — אן אומבעקאנטער,
און ס'איז אזוי צו מוט...
בלויז טאָלען, בערג און פעלזען — —
ס'מוז ערגיץ־וואו זיין גוט!...“

די יונגע מוטער.

שא, מיין קינד... דו ליעג און שוויינ —
אויף דער אדלער זיצט אין שטיינ:
פון דער שטיינ די טיר איז צו
און ער שרייט אזוי ווי דו.

שטילער, קינד מיינס, ס'איז די וועלט
פול מיט שטייגען אויסגעשטעלט:
צי בחנם, צי בעצאָהלט,
צי פון אייזען צי פון גאָלד.

וואַרף זיך, קינד, נישט און נישט פּלית,
ס'וועט אומזיסט דיר זיין די מיה:
ביזטו קליין, צו ביזטו גרויס —
קענסט ניט פון דער שטייג ארויס.

שא מיין קינד, קיין קלאַנג, קיין שאָרף!
דאָרט אין שטייג, דעם אדלער, האָרף,
איז פון קלאַפּען באַלד שוין מיעד,
פליגלען העלפען איהם אויף ניט!

וויין נישט קינד מיינס, שטיל און שא.
ס'איז מיין מזל אויך אזא.
אויף געפאנגען האָט מען מיך,
שווייג־זשע שטיל, אזוי ווי איך!..

דער דיכטער און זי.
(אַ מעשה'לע)

ס'איז דער דיכטער שוין בעריהמט
און זיין נאָמען פול מיט גלאַנץ;
האָט דאָס פאָלק דערפאַר בעשטימט
שיקען איהם אַ בלומען קראַנץ.

ווייל געזונגען האָט זיין ליעד
פון דער ליעבעס פרייד און צער,
זאָל די שעהנסטע פון דעם לאַנד
ברענגען איהם דעם קראַנץ דערפאַר.

מיט אַ שמייכעל, וואָס בעגליקט
גיעט זי איהם דעם קראַנץ אין האנד:
„ס'האָט דאס פאָלק איהם דיר געשיקט
„און דיך גריסט דאָס גאַנצע לאַנד!

„אַלע, אַלע, קליין און גרויס,
שיקען דיר אַ גרוס דורך מיר!"
דאָך דעם דיכטער ווייזט זיך אויס
ווי זי קוקט אַלץ צו דער טיר...

— וואָס־זשע איילסטו זיך, מיין קינד?
פרעגט דער דיכטער ווי געקלעמט —
שמייכעלט זי און לאָזט איהר בליק
אויף דער ערד אראָב פערשעמט:

„אונזער ליעבע איז צו דיר,
גרויסער דיכטער, שטארק און היים,
נאָר מיין חתן ווארט ביין טיר,
און ער קען נאָך ווערען בייז...“

אליין.

איך האָב צו זיך אליין גערעדט,
צו שטילען מיר מיין וועה:
די שפּיעל זאָל עכטער זיין, האָב איך
פערוואנדעלט זיך אין צוויי...

דער איינער איז געוועזען קלוג,
דער צווייטער גאָר א נאר:
דער נאר איז פול מיט טרייסט געווען,
דער קלוגער פול מיט צער.

דער קלוגער האָט געזאָגט אזוי:
„ניטאָ שוין מעהר קיין גליק“!
דער נאר האָט אָבגעענטפערט שטאָלץ:
„דער פריהלינג קומט צוריק“.

לאנג האָבען ביידע דיסקוטירט,
דער — געגען, יענער — פאר:
דער קלוגער איז גערעכט געווען,
דאָך גליקליכער — דער נאָר.

היי, איהר יונגע יאָהרען!

היי, איהר יונגע יאָהרען!
קענט איהר מעהר נישט קומען —
וואָס זשע האָט איהר אלע
וועגען מיר פערנומען!

יאָהרען קומען נייע,
כ'וואָלט זיי פריי בעגעגענט;
שטעהט איהר מיר ענטקעגען,
ווי נאָך נישט געזעגענט.

און דערצו בעריהמערס
זייט איהר פון די גרעסטע:
„מ י ר, ד י י ו נ ג ע יאָהרען,
זיינען דאָך די בעסטע!"

יא... געוויס... עס מאלט זיך
שעהן, וואָס געהט פערלאָרען...
זעגענט זיך דאָך אָפּ שוין,
לאָזט מיך ווייטער פאָהרען.

שעהן איז אויך דער ווינטער,
מיט זיין שנעע דעם ווייכען,
אויף א גרינגען שליטעל
קען מען גליק אויך גרייכען.

שפאנט־זשע איין די פערדלעך
מיט די ווינטער־גלעקלעך:
פאר דעם קלונעז מאן איז
ווינטער אויך ניט שרעקליך...

צום מזל.

1.

בעט איך רעגען — שיינט די זון,
בעט איך זונשיין — פּלייצט א רעגען:
מזל, וואָס וועט זיין דערפון,
וואָס דו געהסט מיר אלץ אקעגען?

וואָס איך בעט און וואָס איך וויל,
ווילסטו קיינמאָל ניט ערפילען: —
מזל, אויב דאָס איז א שפּיל,
דאַן געפעלט מיר — לאָמיר שפּילען!...

2.

א לייד — א ליעד: א לייד — א ליעד:
וואָס קענסטו, מזל, מאכען —
דו ווערסט גיכער ווערען מיד,
איך וועל ליידענד לאכען.

מזל! מעהר נאָך ליידען גיעב,
כ'שטעל מיך נישט דערוויעדער.
איך האָב דיינע ליידען ליעב —
ליידען זיינען ליעדער...

ליעדער אלערליי.

דער רבי איז געשטאָרבען.

דער רבי — געשטאָרבען... פון חדר
צולויפען די יונגע תלמידים
און ס'הויבט זיך אַ טומעל אין געסיל —
פּאַראוים אין דער שפּיץ — בני־יחידים.

פערלאָשען די אויגען דעם רבי'ס
וואָס האָבען ווי פּיילען דורכ'דרונגען,
פערשלאָסען די ליפּען, וואָס האָבען
די פּסוקים נביאים'ס געזונגען.

געשטאָרבען דער רבי... אַ שמחה!
און טהאָן מעגסטו וואָס דו זאָלסט וועלען:
דו קענסט זיך אין זאמדען אויסקויקלען,
דו קענסט אויפ'ן קאָפּ אויף זיך שטעלען...

דער רבי — געשטאָרבען! אַ חדוה
די קינדערשע אויגען — זיי ברענען.
די וועלט איז איצט זיי'רע אין גאַנצען,
זיי וואָלטען בעצווינגען זי קענען...

אין מארק צו די קארשען די רויטע!
שרייט אוים דער ארי־שבחבורה!
זיי קויפען, זיי כאפען, זיי נאשען,
אהן רבי׳ן בעקומען זיי גבורה!

אין וואלד, חברה! — דונערט אוים ליבע
דעם קצב׳ס. א יונג ווי אן אייזען,
און מעסט פון די הענד זיינע מוסקעלס
און וויל שוין זיין גבורה בעווייזען.

דער רבי — געשטארבען... די אויגען
מיט פונקען זיי שפריצען און גליהען
און לאזען זיך ווייט פונ׳ם ישוב —
זיי יאגען צום וואלד און זיי פליהען...

א שטויב הויבט זיך אויף אין די געסלעך,
די טאטעס און מאמעס די קלוגע,
זיי מורמלען: „דער רבי — געשטארבען,
די קינדער, זיי ווערען משוגע...

„א קליינינקייט קינדער אהן תורה —
זיי וועלען די וועלט איבערקעהרען“!...
(ביי מאנכער אן ארימער מוטער
בעווייזט אין די אויגען זיך טרעהרען...)

דער רבי — געשטארבען... זיי לויפען
און אט איז שוין הינטער די הייזער —
זיי הויבען אן שפיעלען מלחמה —
און ליבע דעם קצב׳ס איז קאיזער...

איין קאיזער איז ווענינ... א צוווייטער
ווערט בענדעט — א זוהן פון א שינדער...
און ס'פלאקערט איז וואלד די מלחמה
פון ווילדע, צולאַזענע קינדער....

שטאָדטישע פריינדשאפט.

איז אמאָל איהם גוט געגאנגען
און דאָס מזל האָט בעגליקט איהם
האָבען פריינד איהם גוט עמפּפאנגען
און זיי האָבען דאן ענטציקט איהם.

ס'איז געווען א וועלט א וואוילע
און די מענשען אלע בראווע;
און ער צאָהלט פאר זיי מיט שמחה
פאר דעם וויין און פאר די קאווע...

שפּעטער... אך ניט שטענדיג געהט עס! —
ס'הויבט אמאָל זיך אָן צו שלעפּען,
און עס האָבען אלע פריינד דאן
אויפגעהערט צו איהם זיך קלעפּען.

איינזאם... און ער פיהלט זיך גליקליך
וויל זיין איינזאמקייט געניסען,
פריי איז ער איצט ווי א פייגעל —
קיינער טאָר עס דאָך ניט וויסען...

אך זיין נייעם גליק טאָר איצטער
קיינער נישט פון זיי ערפאהרען,
דען זיי קענען ווידער קומען
און ער האסט אזוי די נארען...

אונזערע הימלען.

אונזערע הימלען
זיי הענגען אונז גרוי,
אויף אונזערע פעלדער
פאלט נישט קיין טוי.

עס פאלט נישט קיין טוי
און בליהט נישט קיין בלום,
און אונזערע פייגעל
לאנג שווייגען שטום...

א פאנצער א פרעמדען
טראגט אונז'רער א העלד
און שיסט גאר זיין ברודער
אין ווילד פרעמדען פעלד.

געקליידט אונזער העלד איז
אין פרעמדען געוועהר
און אונזערע שוועסטער
בעשיצען ווער ווער?

— אונזערע העלדען
וואו וועלט האט אן עק
און אונזערע שוועסטער
זיצען אין שרעק...

און קען אונזער העלד דען
ערוואַרטען זיין לויהן,
ווען פרעמדע רעגיערען
און טראַגען די קרוין?...

חנוכה-פאנטאזיע.

אונזערע ליכטלעך
אונזערע אכט,
ווער וועט זיי צינדען
היינטיגע נאכט!

הערסטו ווי דרויסען
הוליעט דער ווינד?
טוליע זיך, טוליע זיך
נעהענטער, מיין קינד!

לאנג איז געלעגען
ס'לעמפעל פערשטויבט,
האבען איהם רויבער
נעכטען גערויבט.

ווען פון לעמפעלע
מאכען א שווערד
וועלען בעצווינגען
ד' ארימע ערד.

וועלען זיי שלאגען זיך,
שלאגען זיך לאנג,
ביז עס וועט ווערען
זיי אלייז באנג...

וועלען זיי אלע
קומען פון פעלד
וועט פון איהר חלום
אויפשטעהן די וועלט.

אבער ביז וואנען
ג'שעהן וועט דער נס,
ליעג אין דער פינסטער,
ליעג און פערגעס...

צוויי דורות — צוויי מאַמעס.

נעבוירען איז זי אין א שטעדטעלע,
בײַ אידעלעך;
פערשלעפערט האָט די מאַמע איהר אין בעטעלע
מיט ליעדעלעך.

זי האָט געזונגען איהר פון גיסעלעך
און פײַנעלעך,
זי האָט געקושט איהר אין די פיסעלעך
און אייגעלעך.

יאָהרען פליהען ווי אויף רעדעלעך —
אך, ווי ביטערליך!
ערשט געוועזען יונגע מיידעלעך
שוין זעלבסט מוטערליך!

נייהט זי איצט אין א שאפּ א קליידעלע
א פערטרויערטע
און פון „פלעשעל" זויגט דאָס קליינע מיידעלע
מילך פערזויערטע...

די בוימער רופען.

ווייט פון שטאָדט און ווייט פון מארק
שטעהען בוימער אין א פּארק;

שטעהען בוימער, הויך און שלאנק —
אלע בוימער — איין געדאנק!

וואָס־זשע טראכט איהר, בוימער, וואָס
און איהר מורמעלט מיט פערדראָס?

זייט איהר דען נישט פול מיט קראפט,
פעהלט די וואָרצלען איי׳רע זאפט?!

איי׳רע בלעטער נישט געדיכט?
שיקט דער הימעל וועניג ליכט —

וועניג ליכט דען, זון און שיין?
וואָס־זשע זאלט איהר טרוי׳ריג זיין?!

ענטפערן בוימער אָפּ צוריק:
זאפט און שיין און זונען־גליק!

דאָך איז אונזער הארץ געקלעמט
און מיר זיינען ווי פערשעמט.

אונזער זאפט און אונזער גרין
האָט קיין האפט און האָט קיין זין,

ווען עס קומען נישט אהער
די, וואָס ארבייטען דאָרט שווער.

אויסגעפּוצט איז פרישען גרין,
שטעהען, קוקען מיר אהין

צו דער שטאָדט, און בענקען שטיל
נאָך די שעהנע פאָרלעך פיעל:

רופען מיר מיט צווייגען צו:
קומט צו אונז, צום שפּיעל און רוה!

שפּיעלט און זינגט און פלעכט אייך קרענץ
אָדער לאזט אייך פריי אין טענץ.

שעהנע טעכטער, שלאַנקע זיהן —
בלויז פאר אייך מיר זיינען גרין;

און אין אונזער שמאָלסטען שטעג
מאכט דאָס פּאָרל זיך א וועג.

רעדען אלץ פון הארץ ארויס,
און מיר זאָגע זקיינמאָל אויס...

א תּפלה.

קליינע בלאסע קינדער
אין די גרויסע היצען,
זאָלסטו, גאָט, פון קראַנקהייט
און פון בייז בעשיצען.

קליינע בלאסע קינדער
מיט די ליעבע אויגען,
זאָל זיי וואויל בעקומען
מוטערס מילך, וואָס זויגען:

אויב די מוטער ארביים
ערגיץ־וואו פערטרויערט,
זאָל דאָס מילך אין פלעשעל
ווערען נישט פערזויערט.

און פאר אלע קינדער,
וואָס אין דרויסען שפּיעלען,
פון די פעלדער שיקען
זאָלסט א ווינט א קיהלען.

קיהלקייט פון די טייכען,
ווינטעלעך פון טאָלען,
אז די קליינע קינדער
זיך דערקוויקען זאָלען —

פון די ווייטסטע פעלדער
זאָל די היילונג קומען;
גאָט, בעשיץ די קינדער,
פון דער וועלט די בלומען! —

אויף די פעלדער.

אויף די ווייטע, ברייטע פעלדער
בלאָנזשעט אום אַן אַלטער פּויער;
אויף זיין הונגעריגען פּנים
הענגט אַ שווערער, שווארצער טרויער.

ער בעטראַכט די קאָרען־זאַנגען
הויכע, פולע און גערײַטען:
וועט עס אָנקומען די מענשען
אָדער ווידער צו דעם שׂטן?

אַלטע זיצען אין די הייזער,
קינדער הונגערן און שמאַכטען
און די יונגע זיהען די בעסטע
שיקט מען טעגליך־אויסצושלאַכטען...

וועט דער בלוטיג־בייזער פּייער
פון מלחמה זיך פערלעשען?
אַך, עס איז די העכסטע צייט שוין
קאָרען שניידען, תבואה דרעשען!

און דער אַלטער פּויער קניהט זיך,
הויבט צום הימעל זיינע אויגען...
בלויז אַ שווארצע מחנה קראָהען
זיינען קראַקענד דורכגעפלויגען.

און אַ ווינטעלע אַ שטילער
האָט געבלאָזן פול מיט טרויער,
און אויף ווייטע, ברייטע פעלדער
בלאָנזשעט אום דער אַלטער פויער...

העלדען.

איך לייען אין צייטונג
פערשיעדענע נעמען,
מיט וועה און מיט קלעמען —
און זוך א בעדייטונג.

אך, צעטלען פערשיעדען
פון אידישע העלדען
די צייטונגען מעלדען —
דאס בלוט הויבט אן זיעדען!

אך, לאנג איז דער רייסטער!
א נאמען פערשריעבען,
קיין זכר געבליעבען,
קיין קדיש, קיין טרייסטער!

עס ווערען פערשניטען
די לעבענס פון ברידער,
און זייערע ליעדער
פערשטומען אין מיטען.

אלטע לייט

איך האָב זיי ליעב די אלטע לייט,
וואָס קוקען ערגיץ אזוי ווייט...
אין זייער בליק שווימט אום א צער,
דער צער פון דער פערגענגליכקייט.

דאָס איז א צער געמישט מיט שרעק
און מיט ערוואַרטונגען אויף וואָס;
אויף יונגע קוקען זיי מיט פרייד
געמישט מיט קלאָה און פערדראָס...

און געהען זיי אמאָל אין פּארק
אויף זייערע שטעקענס אנגעשפּארט
בעטראכטען זיי א יעדען בוים
און שמייכלען דאן, ווי קינדער, צארט.

זיי שעצען אב א יעדען שטראהל
וואָס גאָט פון הימעל זיי בעשערט,
און דאנקען איהם, וואָס ער ערלויבט
זיי אומגעהן אויף דער שענער ערד.

זיי היטען יעדע רגע אָפּ,
ווי טרינקער יעדען טראָפּען וויין,
פערלאָרען זאָל ניט געהן אומזיסט
קיין פונק פון ליכט, קיין טראָפּען שיין...

א תפלה.

אין מיין אונגליק, גאָט,
דאַרף איך דיך ניט האָבען,
כ'קען מיין אונגליק שטיל
אין מיין הארץ בעגראָבען.

כ'קען דאָס אונגליק שוין
גאָר פון לאַנגע צייטען,
און איך טראָג בסוד
איהם פון דיר און לייטען.

כ'וויים צום אונגליק אויך
מיטלען גאָר פערשיעדען;
אין מיין אונגליק, גאָט,
לאָז איך דיך צופריעדען...

אָבער ווען דו ועסט
גליק אמאָל בעשערען,
זאָלסטו דאָן פון מיר,
גאָט, זיך ניט אבקעהרען.

האָלטען גליק בסוד
איז א זאַך א שווערע:
מענשען וועלען דאָן
פייערען מיין עהרע.

אונ צווישען פריינד
וועל איך שטענדיג זיצען,
זאָלסטו, דעמאָלט, גאָט
מיך פון זיי בעשיצען...

אלטע בריעף.

אלטע, אמאליגע בריעף! —
און ריהר איך זיי צופעליג אן —
ווי קלינגט מיר אין הארצען אפּ, טיעף
א לאנג שוין פערקלונגענער טאָן!

כ'לעג אלע זיי אויס אויפ'ן טיש
און צעהל ווי א קארגער זיין געלד
און בלעטער זיי אלע און מיש,
און זוך ווען א בריוועלע פעהלט!

פערשיעדענע בריעף זיינען דאָ:
אין איינעם געלאדען איך ווער
צו קומען אין פינקטליכער שעה —
ווייל ווארטען איז איהר אזוי שווער.

א צווייטער — פול לוסטיגע רייד
און איטליכעס וואָרט, ווי געשפּאסט;
איך וויים ניט ביז היינט דעם בעשייד
צי האָט זי געליעבט, צי געהאסט...

א דריטער איז טרוקען און קאלט:
דאָס זעגענט זיך איינע מיט מיר,
דאָך ווען נאָר איהר בריעוועל איך האלט
דערהער איך זי קלאפּט אין מיין טיר...

די וואָג.

(אַ ניו־יאָרקער בילד)

אויף דעם עלעווייטאָר סטיישאַן,
וואו עס סטאַפּט דאָרט יעדער טריין,
שטעהט אַ וואָג אין מיטען דרינען
ווי פערלאָזען און אליין.

אַנדערוואַכען, ווען די מחנות
יאָגען, איילען זיך צום שאַפּ,
זעהט זי קיינער, מערקט זי קיינער —
ס'גיעט דער טריין זיי גלייך אַ כאַפּ!

און ער טראָגט זיי שנעל, מיט אימפּעט
און ער שפּייט זיי ערגעץ אויס...
און אין איילעניש, צוטראַגען,
יעדער לויפט צום שאַפּ אַרויס.

און אין אָוועגט איילט מען ווידער,
יעדער מיט זיין צער געהיים...
טריינס זיי לויפען, טריינס זיי סטאָפּען —
יעדער יאָגט געשווינד אַהיים...

און די וואָג דאָרט אויף דעם סטיישאַן
בלייבט פערשעמט, פערלאָזט, געקרענקט:
קיינער קוקט ניט אין איהר ווינקעל,
און קיין בליק ווערט איהר געשענקט!...

איהרע ציפער־אויגען, דאכט זיך,
קוקען אזוי בייז און הארט, —
ווי זיי וואלטען זייער קרבן
מיט אן אונגעדולד דערוואַרט...

*

ס׳גערט די וואָך אוועק אין לייד —
ס׳קומט דער זונטאג אָן מיט פרייד...
ס׳לויפען, ס׳טאפען טריינס ווי פריה׳ר,
נאָר דאָס פאָהרט מען צום שפּאַציער!

ס׳איילט זיך קיינער ניט אזוי,
ניט דאָס מיידעל, ניט דער באָי...
אויפ׳ן סטיישאָן שפּאַנען אום,
פּאַרלעך, פּאַרלעך אומעטום.

און עס גיט א באָי א זאָג:
„קיידי, קום אהער צום וואָג!“
און ער וואַרפט א סענט אין שפּאַלט —
קיידי׳ס לאַבען קלינגט און שאַלט!

„שטעל זיך, קיידי, גיכער, שנעל!“
קיידי׳ס לאַכען קלינגט אלץ העל! —
„כא־כא־כא און כי־כי־כי!“
פול ענטציקונגען איז זי!

נאָר דער בחור שטעהט און וואַרט:
האָט די וואָג איהם אבגענאַרט?
„בלייב נאָך, קיידי, שטעה נאָך, שטעה...
וויפיעל ווענסטו? הונדערט צוויי!?...“

קיידי ענטפערט, ווי פערטראכט:
כ׳האָב געוואויגען הונדערט אכט!"
— וואו זשע זיינען זעקס אהין?
— פרעג אין שאפ, ביי דער מאשין!

דער געפאלענער שטערן.

זעהט, א שטערן איז געפאלען! —
ר׳ פלענט פערלעצען
פון דעם הויכען, שטילען הימעל
די גענעצען.

נים געוואלט דער זון, וואס בלענדעט,
זינגען שירה,
האט מען איהם פעריאגט צום ערשטען
פון דער דירה.

איז ער נע־ונד, פערוואגעלט
באלד געווארען,
און זיין גלאנץ און גוטען נאמען
דארט פערלארען.

און די „גדולים“: מארס, יופיטער,
זיינע ברידער,
האבען איהם ארויסגעשטויסען
אין דער נידער.

האט ער זיך נאך אלץ געהאלטען,
אומגעטריבען,
און איז פעסט ביי זיין עקשנות
אלץ געבליבען.

ביז ער האט בעשלאסען איינמאל
שלום ווערען:
דאן איז ער אראבגעפאלען —
און — אוים שטערען!...

וועלט און זי.

און וואָלט איך בעזונגען מיין ליעבע צו דיר,
מיין ליעבע פון טאָג צו טאָג שעהנער, —
וואָלט דעמאָלט געוואָרען אין גאנצען די וועלט
פון קלינגענדע, טאַנצענדע טענער.

און אלע, וואָס יאָגען און טרייבען דאָ אום,
זיי וואָלטען פערגאפטע געבליבען;
די קרעמער זיי וואָלטען די קראָמען פערמאכט
און וואָלטען גענומען זיך ליעבען...

די שניידער און שוסטער זיי וואָלטען אוועק
געלעגט זייער אָהלען און שערען...
און ס׳וואָלט אונזער וועלט, אונזער אָרימע וועלט
מיט אלץ, וואָס זי האָט, חרוב ווערען...

דער פראָפּעסאָר פון ליעבע.

(מאָדערנע באַלאַדע)

אמאָל איז — מיר דאכט זיך — אין ליטא
א בחור א קלוגער געוועזען;
געבילדעט אין אלערליי חכמות,
דערצו נאָך „א מאסע" בעלעזען.

בטבע — א רוהיגער, שטילער,
האָט קיינמאָל פון זיך ניט געבלאָזען,
און האָט זיך געהאלטען בעשיידען,
און „נידעריגער פאר די גראָזע"ן.

ס'איז היינט אין דער וועלט, אין דער גרויסער
קיין סך דאָ אַזעלכע פארשוינען.
דערפאר פלעגט מיט איהם זיך צו חבר'ן
אין שטאָדט דאָרטען איטליכען לויהנען.

פערמעגט האָט א שטיבעל א קליינע
דער דאָזיגער בחור דער גוטער,
א הונגעריגער פריינד פלעגט דאָרט קריגען
טיי שטענדיג און ברויט אָפט מיט פוטער.

נאָר דאס איז געווען ניט דער עיקר,
וואָס האָט דאָרט די יונגוואַרג גענומען:
דערהויפּט פלעגען יונגען פערליעבטע
צום בחור אין שטוב ארויפקומען.

ווייל קלוג איז געוועזען דער בחור
אזוי ווי ס'איז אויבען געשטאנען,
ג'וואוסט אויסווענדיג הייען'ס געדיכטע
און אלערליי „טיעפע" ראמאנען.

און אויך שאפענהויערס סיסטעמע,
פון ליעבע, די זייטען די טריעבע;
א פאכמאן געוועזען איז דער בחור,
אן עכטער פראפעסאר פון ליעבע...

נו, זיינען אלע געקומען
און פלעגען דעם בחור דערציילען
פון ליעבע די וואונדען די טיעפע,
און בעטען איהם, ער זאל זיי היילען...

דער בחור גיט מאנכען א מיטעל
די ליעבע צוריק צו געווינען:
צו האלטען זיך קאלט מיט דער מיידעל
איז איינע פון פיעל מעדיצינען.

און נאך איינעם הייסט ער זיין ווארים;
„פערגעסען זיך" ראט ער אן אנדערן,
און וויינט זיך פאנאנדער א דריטער —
דאן הייסט, ער ווי היינע, איהם וואנדערן.

א פיערטען גאר קנייפט ער אין בעקעל
און טאפט איהם דעם קאפ און צולאכט זיך;
דו ביזט נאך צו יונג פאר דער ליעבע,
דו ליידסט גאר ניט, — ברודער—דיר דאכט זיך.

אזוי זיינען יאָהרען גענאַנגען,
זיין פּראַקטיק געוואַקסען אַלץ גרעסער:
ביז ס'האָט אין אַ העלען פריהמאָרגען
אליין זיך פערליעבט דער פּראָפעססאָר.

אוועק איז ער צו דער „געליעבטער“,
געווינען איהר האַרץ וועט ער זיכער:
ווער ווייס נאָך צו ליעבע די מיטלען
ווי ער פון די טייערסטע ביכער!

נעגאַנגען איז שטיל ער, פאַמעליך —
ער מעג זי האָטש שטאַרקער נאָך ליעבען:
„צום גליק טאָר מען קיינמאָל נישט יאָגען“ —
האָט ערגעץ אַ דיכטער געשריעבען.

נאָר פּראָסט איז געוועזען דאָס מיידעל,
אין ביכער גאַנץ ווייניג בעהעווענט;
אַ מיידעל פון פאָלק — קוים געלעזען
און קוים אין אַ סדור געדאַווענט.

און ביז אונזער בחיר ז'געקומען
מיט מיטלען פון בוך אויסגעלעזען,
איז אַלץ שוין געוועזען פערלאָרען,
איז אַלץ שוין פערשפּעטיגט געוועזען.

ער האָט זיין געליעבטע געפונען
ביי אַ יונג אין צוויי אָרימס ווי אייזען:
זי האָט בלויז איין שמייכעל געגעבען
און מעהר ניט געוואָלט זיך איהם ווייזען.

דאן איז דער פּראָפעסאָר פון ליעבע
א קראַנקער א היים קוים געקומען,
און קיין פּאציענטען זייט דעמאָלט
האָט ער שוין נישט מעהר אויפגענומען.

ער האָט זיך פערשפּארט אין זיין שטיבעל
פערהאקט אַלע פענסטער און טירען,
און האָט זיך די סודות פון ליעבע
נאָך טיעפער גענומען שטודירען..

הערבסט-ליעדער.

1.

אויף די פעלדער ווייגען ווינטען —
געה נישט, קינד, אין פעלד:
אויף די פעלדער שלייכט דער אומעט
און בעקלאָגט די וועלט.

אויף די פעלדער געהט אום איינער
מיט א גראָהען זאק
און א צווייטער — הויט און ביינער —
מיט א טעמפּער האק.

אויף די פעלדער שטעהען בוימליך
ציטערען פאר שרעק
און א פויגעלע אונהיימליך
קלאָגט און פליהט אוועק.

אויף די פעלדער הערט זיך טרויערן
און דו ווייסט ניט ווער...
געה נישט קינד, דו וועסט בעדויערן
און זיך פיהלען שווער...

2.

ווי די ווייסע רויזען וועלקען,
פאר מיין פענסטער, פאר מיין טיר:
ווייסע רויזען — שוואַרץ געוואָרען —
מיידעל, קום ניט איצט צו מיר!

ווי די ווייסע רויזען וועלקען
בויגען זיי׳רע קעפּלעך איין:
מיידעל זאָלסט אין טהיר ניט קלאפּען,
כ׳לאָז דיך איצטער ניט אריין.

ווי די שטומע רויזען וויינען,
און ווי הילפלאָז זיינען זיי!
מיידעל, מיידעל, קום ניט איצטער —
לאָז מיך איבער מיט מיין וועה...

אינהאלט:

ערשטער טהייל:

דאָס לעבען ציהט.

דאָס לעבען ציהט — — — — — — — — 9
ווען דו געהסט אמאָל פערביי — — — — 11
טעג — — — — — — — — 13
גליק — — — — — — — — 14
צייט־מאָטיוו — — — — — — — 16
אין וועג — — — — — — — — 17
דו ביזט ווי א רויז — — — — — — 18
די געזוכטע ליעבע — — — — — — 19
דער זיעגער — — — — — — — 21
זעקס מיליאָן מענשען — — — — — 22
די רויז — — — — — — — — 25
זי און דער טרוים — — — — — 27
אַלע — — — — — — — — 28
אויפ'ן ים — — — — — — — — 29
צום ים — — — — — — — — 31
צום דיכטער — — — — — — — 32
פון בענקענדען — — — — — — — 34
כל־זמן — — — — — — — — 35
ניט אַלץ — — — — — — — — 36
אין א שניי נאכט — — — — — 37
די שבועה — — — — — — — 38
אומעטיג — — — — — — — — — 39
און וואו דו קומסט — — — — — — 40
דו פערגעסט מיך ליעבסטע — — — — — 41

די אלטע קשיא — — — — — — 42
דער הערבסט — — — — — — 43
זומער טעג — — — — — — 45
אויפ'ן באנקעט — — — — — 46
ווי א בלום — — — — — — 47
מיר שטאמען אלע פון אן אנדער וועלט — 48
פון חדר — — — — — — — 50
מיר בענקען — — — — — — 51
וועלט און מענש — — — — — 52
אויפ'ן גרינעם גראז — — — — — 53
דוד צו אבישג השומנית — — — — 54
א ווארט — — — — — — — 55
ווי לאנגווייליג — — — — — — 56
די פאר — — — — — — — 57
האפנונג — — — — — — — 59
צו א שנעעלע — — — — — — 60
נאך א מאנטאג, נאך א דיענסטאג... — 61

צווייטער טהייל:

טראמפייטען שאלען.

טראמפייטען שאלען — — — — 65
מוטער — — — — — — — 66
איך בין זיי מקנא — — — — — 68
מוטער און קינד — — — — — 71
נייע איכה'ס — — — — — — 73
דער פוילישער טאג — — — — — 74
א וועלט־חלום — — — — — — 76
א בריעף צו דער ליעבסטער — — — 77

II.

לשנה טובה — 78
די געפאנגענע טויב — 81
נייע צייט רעכענונג — 83
ביי'ם בארג סיני — 84
דער באל פון דעם זיעג — 86
שפעטער — 89
קינדער־שפיעל — 90
אויפ'ן פעלד... — 91
ווייסער טויב פון שלום — 92
ארבייטסלאָזיגקייט — 94
א מלחמה־בריעף — 96
וועלט פרושים — 99
שלח מנות — 101

דריטער טהייל:

די היים.

פראָלאָג — 107
שבת פאר נאכט — 108
מיין היים — 110
די ווינד־מיהל — 113
פסח — 115
דאָס טייכעל — 116
שפוך חמתך — 117
שבת אין ניו־יאָרק — 118
עס ציהט זיי — 119
שטערען — 120
ניין, איך וועל אהיים ניט פאָהרען... — 123
אין א גאס אין מיטען שטאָדט — 124
אין די וויסטע לענדער — 126

פיערטער טהייל:

מעשה'לעך און באלאדען.

די גאָלדענע קייט — — — — — — — 131
די צויבערין — — — — — — 134
יוסף חסיד — — — — — — 137
דער גוטער קעניג און דאָס פאָלק — — 140
דער פערבלאָנדזשעטער מלאך — — — 143
די צוויי ראדיקאלען — — — — 147
דער איד מיט'ן קרייץ — — — — 149
די קעלנערין — — — — — — 151
סטרייק — — — — — — — 153
א געזאנג צו קעמפפעריננס — — — 154
דער שונא — — — — — — 156

פינפטער טהייל:

אָבענד־נעדאנקען!

א קארטען־ליעדעל — — — — — 161
אין אַ פרעמדען לאנד — — — — 162
א גרוס — — — — — — — 163
אין דער שפעטער שטונדע — — — 164
די נאכט — — — — — — — 165
צום רעגענדיל — — — — — — 166
ברען אוים — — — — — — 167
חלומות — — — — — — — 168
איינזאמקייט — — — — — — 169
עס דאכט מיר — — — — — 171

אווענד — — — — — — — — 172
קום שוין — — — — — — — — 173
דער וואנדערער — — — — — — 174
שווייג דו ים! — — — — — — — 175
וואוהין — — — — — — — — 176
דער שלאָס — — — — — — — 178
שאטען — — — — — — — — 179
ביי'ם וואסער — — — — — — 181
משיח־צייט — — — — — — — 183
דאָס בוך פון לעבען — — — — — 184
אַ, ביי מיין פענסטער דער בוים... — — 185
מיר דאכט זיך — — — — — — — 186
אין גאס — — — — — — — 187
די בלינדע ליעבע — — — — — — 188
די אייפערזיכטיגע — — — — — — 189
די היילונג — — — — — — — 190
דער שמעטערלינג און די בלום — — — 191
פריהלינג און ליעבע — — — — 192
דער שמעטערלינג — — — — — 193
נייע און אלטע ליעבע — — — — 194
טרוימערײ — — — — — — — 195
צו איהר — — — — — — — 196
רחמים — — — — — — — — 197
דאך איך גלויב — — — — — — 198
פערשפעטיגט — — — — — — — 199
ווען דיין הארץ — — — — — 201
דער פרייער פויגעל — — — — — 202
צוויי וועגען — — — — — — — 203
די יונגע מוטער — — — — — — 205
דער דיכטער און זי — — — — 206

V.

אליין — — — — — — — 208
היי, איהר יונגע יאהרען! — — — 209
צום מזל — — — — — — — 211

זעקסטער טהייל:

לידער אלערליי.

דער רבי איז געשטארבען — — — 215
שטאטישע פריינדשאפט — — — — 218
אונזערע הימלען — — — — — 219
חנוכה־פאנטאזיע — — — — — 221
צוויי דורות — צוויי מאמעס — — 223
די בוימער רופען — — — — — 224
א תפלה — — — — — — — 226
אויף די פעלדער — — — — — 228
העלדען — — — — — — — 230
אלטע לייט — — — — — — 231
א תפלה — — — — — — — 232
אלטע בריעף — — — — — — 234
די וואג — — — — — — — 235
דער געפאלענער שטערען — — — — 238
וועלט און זי — — — — — — 240
דער פראפעסאר פון ליעבע — — — 241
הערבסט־ליעדער — — — — — 245

4

פאעז.

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it. A fine of 4 5 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

ספריה עממית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

3199 פאעז.

אברהם רייזען

דאס לעבען צים. לידער באנד 1

פאעז.

פאעז. 3199